

Organizacija za Evropsku Bezbednost i Saradnju
MISIJA NA KOSOVU

NACRT

**SIGURNOST I ZAŠTITA SVEDOKA NA KOSOVU:
PROCENA I PREPORUKE**

novembar 2007.

SKRAĆENICE

ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
MOM	Međunarodna organizacija za migraciju
KPS	Kosovska policijska služba
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
PKZK	Privremeni krivični zakona kosova
PZKPK	Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova
VKUNI	Visoki komesar Ujedinjenih Nacija za izbeglice
OP UNMIK	Odeljenje za pravosuđe Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu,
JZS	Jedinica za zaštitu svedoka

SADRŽAJ

IZVRŠNI PREGLED.....	4
UVOD.....	5
POSTOJEĆI PRAVNI OKVIR ZA ZAŠTITE SVEDOKA NA KOSOVU	5
a. Odredbe Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova o zaštiti svedoka	6
b. Problem primene odredbi o zaštiti svedoka Privremenog uakona o krivičnom postupku Kosova.....	7
NALAZI PROCENE.....	7
FIZIČKA BEZBEDNOST I REALOKACIJA SVEDOKA.....	7
PRAKTIČNE PREPREKE PRILIKOM ZAŠTITE SVEDOKA	8
NEDAVNA POBOLJŠANJA	9
PREPORUKE.....	9
ZAKONSKE PROMENE	9
KOMENTARI NA VERZIJE A I B NACRTA UREDBE O ZAŠTITI SVEDOKA	10
VERZIJA A:	10
Odeljak 1	10
Odeljak 2	11
Odeljak 3	11
Odeljak 5	12
Odeljak 6.....	13
VERZIJA B:.....	13
Odeljak 4.....	13
Odeljak 5.....	13
Odeljak 7.....	13
Odeljak 8.....	13
Odeljak 9.....	13
Odeljak 12.....	14
Ostale preporuke o zakonskim pitanjima.....	14
PROGRAMSKE PROMENE	14
a. Iskustvo i Obuka	14
b. Sud i bezbednost pritvornih objekta	15
c. Pitanja od presudne važnosti.....	16
d. Mogući model za JZS	16
e. Međunarodna relokacija.....	17
ZAKLJUČAK.....	18
DODACI	19

IZVRŠNI PREGLED

Efektivni sistem krivičnog prava koji funkcioniše pod vladavinom prava ne može adekvatno da funkcionisati bez predstavljanja relevantnih dokaza u sudskim postupcima. Dok građani imaju građansku dužnost i stalnu zakonsku obavezu da daju informacije u vezi sa kriminalnim aktivnostima kojimasi bili svedocii, svedoci su veoma često nevoljni da to i učine, zbog straha da će njihova saradnja sa organima reda ugroziti njihovu bezbednost i bezbednost članova njihovih porodica. Zaštita takvih ugroženih svedoka¹ bila je i ostaje jedan od najvećih izazova za sudske vlasti na Kosovu. Uprkos dostupnosti procedura u domaćem zakonodavstvu² za zaštitu svedoka (kao što su anonimnost i svedočenje na daljinu, saslušanje zatvoreno za javnost, fizičko odvajanje optuženog od svedoka), svedoci često odbijaju da pruže informacije. Veoma često, svedoci koji na početku daju svoje izjave policiji kasnije promene svoju izjavu ili postaju nevoljni da svedoče tokom suđenja, zbog straha od osвете. Ovo nije iznenađujuće s obzirom da se incidenti zastrašivanja i povređivanja dovoljno često događaju što opravdava odbijanje od strane svedoka. Ovaj se problem dugo dokumentovao i izveštavao na Kosovu.³ Kasne 2006., na zahtev Odeljenja pravde (OP) UNMIK-a, OEBS i Kancelarija sjedinjenih država, u Prištini (USOP), kroz Odeljenje pravde Sjedinjenih Država, kofinansirali su misiju procene na Kosovu ciljajući na problem zaštite svedoka. Ovaj projekat jeste analiza postojećeg zakona i trenutnih procedura o zaštiti svedoka, u cilju davanja sadržajnih preporuka za poboljšanje. Ovaj izveštaj jeste rezultat ovog projekta

Ukratko, Program zaštite svedoka mora biti adekvatno finansiran kako bi podržao odgovarajući nivo osoblja specijalne policije, i kako bi sproveo sve funkcija koje čine jedan efikasan program. Sadržajni zakon koji upravlja ovim programom mora biti takođe usvojen. Odluka o uključivanju ugroženih svedoka u program –što je izvan prirode sudstva –ne treba biti stvar o kojoj odlučuje sud, već treba biti u nadležnosti javnog tužioca, u konsultaciji sa istražiteljima slučaja i ekspertima Jedinice za zaštitu, ili komisije ukoliko takva postoji. Štaviše, moraju se učiniti naponi za razvijanje mreža i saradnje sa zemljama koje su voljne da private zaštićene svedoke sa Kosova u slučajevima realokacije. Dodatno, sudije moraju u najboljoj mogućoj meri iskoristiti procedure zaštite postojećih zakona. Jedino primenom ovih mera Kosovo se može nadati smanjenju pretnji i zastrašivanja svedoka na Kosovu, i time ohrabriti veće učešće i svedoka.

¹ Naziv “svedok” odnosi se na očevica, žrtve kriminala kao i svedoke saradnike. Svi ovi tipovi “svedoka” mogu pružiti ključna svedočenja tokom suđenja.

² Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova, stupio na snagu 4. aprila, 2004. godine.

³ Vidi, npr. Misija OEBS-s na Kosovu, Sekcija za nadzor pravnog sistema izveštava: *Pregled krivičnog sistema na Kosovu* (2006); *Odgovor sudskog sistema na nasilje u martu 2004.*, 2. decembar 2005., str. 8-21; *Pregleds krivičnog sistema (April 2003-Oktobar 2004) Zločin, Pritvor i Kazna*, 14 decembar 2004, str. 74-77; *Pregled krivičnog sistema (Mart 2002 – April 2003) Zaštita svedoka u krivičnog sistemu*, 20 maj 2003.

OPŠTI PREGLED

Uvod

Zaštita svedoka od pretnji ili zastrašivanja bila je, i ostalanajveći izazov za sudske vlasti na Kosovu. Uprkos pravnom okviru i povećanje korišćenja sredstava za prikrivanje identiteta kako bi se zaštitio svedok tokom suđenja, broj svedoka koji su voljni da svedoče je još uvek veoma ograničen. Incidenti zastrašivanja svedoka se redovno beleže.

Od 2003., UNMIK je hteo da usmeri pažnju na ovaj problem kroz primenu "Programa zaštite svedoka" u skladu sa Cirkularom 2003/5OP UNMIK-a koji treba da se bavi najozbiljnijim slučajevima svedoka u opasnosti.⁴ Međutim, nedostatak detaljnog pravnog okvira učinio je ovaj zadatak još težim. 2006. godine, UNMIK je počeo sa finaliziranjem Uredbe koja formalno osniva Program zaštite svedoka.⁵ Na zahtev OP UNMIK-, OEBS i USO su se složili da urade procenu postojećih praksi i procedura zaštite svedoka, identifikujući najveće potrebe i dajući preporuke za primenu poboljšanja u pravnom okviru kao i u operativnom procedurama.

U tesnoj saradnji sa OP UNMIK-a, USOP i OEBS,, su obezbedili tim eksperata za sprovođenje procene potreba. Tokom jedne nedelje u jesen 2006., tim se sastao sa UNMIK-om i kosovskim zvaničnicima koji su odgovorni za zaštitu svedoka, kao i sa reprezentativnim uzorcima predstavnika sektora krivičnog sistema koji se stalno sučeljavaju sa situacijama koje uključuju ugrožene svedoke.⁶ Cilj ovog projekta jeste identifikacija koraka koje treba preduzeti kako bi se poboljšala sposobnost Kosova da zaštiti ugrožene svedoke u najozbiljnijim krivičnim slučajevima– a najviše jačanje vladavine zakona.⁷ Često, pružanje bezbednosti svedoka ne može se postići u izolaciji, i postoji pojačana svest u zemljama regiona da međunarodna saradnja igra vitalnu ulogu u uspešnosti programa zaštite svedoka, za realokaciju svedoka, deljenje informacija i ostale svrhe. Nekoliko zemalja jugoistočne Evrope, prepoznajući ovo, potpisale su konvenciju o zajedničkoj pomoći u oblasti zaštite svedoka.⁸ Da bi Kosovo učestvovalo u potpunosti u takvim regionalnim naporima, mora poboljšati svoj sistem zaštite svedoka.

Postojeći Pravni okvir za zaštite svedoka na Kosovu

Prema zakonu o slučajevima Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), život, sloboda ili bezbednost svedoka ne smeju biti "neopravdano ugroženi"⁹ Zbog toga,

⁴ Vidi Dodatak 1 (OP UNMIK-a Cirkular 2003/5.).

⁵ Vidi Dodatak 2 (Nacrt uredbe o Programu zaštite svedoka).

⁶ Vidi Dodatke 3 i 4 (spisak eksperta konsultanata i intervjuisanih osoba).

⁷ Pogledi izneseni u ovom izveštaju ne predstavljaju uvek mišljenja OEBS-a, USOP-a, Odeljenje pravde Sjedinjenih Država, ili Odeljenja pravde UNMIK-a.

⁸ Vidi Dodatak 5 (deo Konvencije o Saradnji Policije u jugoistočnoj Evropi).

⁹ "Istina je da Član 6 [...] nije jasan pri zahtevanju interesa svedoka uopšteno, a one žrtve koje su pozvane da svedoče će naročito biti uzeti u obzir. Međutim, njihov život, sloboda ili bezbednost mogu biti u opasnosti, pošto interesi uopšteno dolaze iz domena Člana 8 Konvencije [...]. Takvi interesi svedoka i žrtava su u principu zaštićeni od strane drugih,

javne vlasti imaju dužnost da zaštite svedoka i njihove bližnje od mešanja, pretnji ili opasnosti, pre, tokom i posle suđenja.¹⁰ Efektivna zaštita svedoka je ključna za pravni system kako bi isti adekvatno funkcionisao.¹¹

a. Odredbe Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova o zaštiti svedoka

Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova (PZKPK) dopušta skrivanje identiteta svedoka, saslušanje zatvoreno za javnost, privremeno udaljavanje optuženog iz sudnice tokom svedočenja svedoka, svedočenje na daljinu (npr. preko video-veze ili zatvorene televizije), ili snimljeno svedočenje pre sudskog saslušanja uz prisustvo savetnika odbrane.¹² Dva vodeća slučaja KSLJP su pokazala da korišćenje anonimnog svedočenja u istrazi, dok god optuženi ili njegov/njen zastupnik ima priliku da postavlja pitanja svedoku, ne narušava prava optuženog prema Članu 6 o fer suđenju. Međutim, osuđivanje se nikad ne sme samo osnivati ili "u velikoj meri" na bazi anonimnog svedočenja.¹³ PZKPK prati ova uputstva i predviđa da "[s] ud neće samo na osnovu svedočenja jedne osobe koja je nepoznata savetniku odbrane i optuženom ili se uveliko oslanjati samo na svedočenje doneti odluku o krivici optuženog."¹⁴

Korišćenje anonimnog svedočenja može biti problematično, posebno kada svedok nije realociran na kraju postupka. Jedan od glavnih razloga jeste da optuženi često može da pogodi pravi identitet anonimnog svedoka, na osnovu prirode ili karakteristika svedočenja. Dodatno, kao što je gore opisano, optužba koja se bazira

Substantivne odredbe Konvencije, koje kažu da Ugovorne države trebaju organizovati njihove krivične postupke na takav način da ti interesi nisu neopravdano ugroženi. Protiv ovoga, principi fer suđenja takođe zahtevaju da su u odgovarajućim slučajevima interesi optuženog u ravnoteži sa interesima svedoka ili žrtava koje su pozvane da svedoče." Evropski sud za ljudska prava, *Van Meşelen and drugi v. Holandije*, 21363/93, 21364/93, 21427/93, 23 april 1997., para.53; *Vidi takođe Dorsonn v. Holandije*, 20524/92, 26 mart 1996., para.70; *P.S. v. Nemačka*, 33900/96, 20. decembar 2001., para.22.

¹⁰ "Dok poštujući prava odbrane, zaštita svedoka, saradnika i osoba koji su im bliske treba biti organizovana, gde je potrebno, pre, tokom i posle suđenja." Odbor ministarstava Saveta Evrope, preporuka (2005)9 *O Zaštiti svedoka i saradnika pravde*, 20 April 2005, Član II(2). Za pregled sistema, videti Kancelarija UN-a za drogu i kriminal, *Neformalna radna grupa o zaštiti svedoka u pravnom sistemu*, Beč 22-24 septembar 2005.

¹¹ "[N] eprihvatljivo je za sistem krivične pravde da ne dovedu optužene pred lice pravde i prikupi dokaze zbog toga što su svedoci bili uspešno obeshrabreni da svedoče slobodno i istinito." Id., preambula.

¹² Članovi 168 – 174, Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova (PZKPK). Pre usvajanja PZKPK, UNMIK Uredba br. 2001/20 *O Zaštiti povređenih strana i svedoka u krivičnim postupcima*, 20. septembar 200. (izmenjeno Uredbom UNMIK-a Br. 2002/1 24 januar 2002.) i Administrativno uputstvo Br. 2002/25 13. novembar 2002. pruža mere za prikrivanje identiteta svedoka tokom svedočenja.

¹³ *Vidi Dorson v. the Holandija*, supra na 9, para.68-71 i *Kostovski v. Holandija*, 11454/85, 20. novembar 1989., para.44.

¹⁴ Član 157(3), PZKPK.

“isključivo” ili “u velikoj meri” na anonimnom svedočenju može izazvati zabrinutost u vezi poštovanja međunarodnih standarda za fer suđenja.¹⁵

b. Problem primene odredbi o zaštiti svedoka Privremenog uakona o krivičnom postupku Kosova

Uprkos dostupnosti mera zaštite u zakonu, činjenica je da njihova primena u praksi nije uvek efikasna.¹⁶ Na primer, većina sudova nema posebne ulaze za svedoke što bi pomoglo zaštititi njihove privatnosti i zaštitilo ih od pritiska i ocene javnosti. Dalje, ova situacija je pogoršana neodgovornim ponašanjem nekih lokalnih novina koje su u brojnim slučajevima otkrili identitet “anonimnih” svedoka. Na kraju, postoji malo, ako ih uopšte ima, postupaka protiv pojedinaca koji prete ili napadaju svedoke ili otkriju zvaničnu tajnu, tačnije identitet zaštićenih svedoka.

NALAZI PROCENE

Fizička bezbednost i realokacija svedoka

Program zaštite svedoka UNMIK-a podrazumeva fizičku zaštitu svedoka pre, tokom i posle suđenja od strane specijalne jedinice policije, poznate pod nazivom Jedinica za zaštitu svedoka (JZS) UNMIK-a. Cirkular br. 2003/5 *O Programu zaštite svedoka* OP UNMIK-a ukratko opisuje procedure za uključivanje u Program zaštite svedoka. Preporuke za uključivanje u program su inicirane od strane tužioca ili sudije, u saradnji sa relevantnom istražnom jedinicom. JZS potom uradi procenu pretnji. Svedoci se takođe podvrgavaju fizičkoj i psihološkoj proceni da bi se utvrdilo da li su on ili ona sposobni da izdrže stresni program. Ukoliko je prihvatilo, svedok i njegovi ili njeni najbliži su prebačeni na sigurno mesto gde borave tokom trajanja suđenja. Posle završetka suđenja, čini se napor da sesvedok privremeno ili trajno relocira van Kosova.¹⁷ Prošla iskustva programa pokazuju, međutim, da jesamo mali broj ključnih svedoka bio uspešno realociran.

¹⁵ Komitet za ljudska prava je takođe izrazio zabrinutost da li korišćenje anonimnih svedoka je u skladu sa principima fer suđenja prema Međunarodnoj povelji o građanskim i političkim pravima (Vidi Komitet za ljudska prava, Završetak observacija Holandija (2001), UN doc. CCPR/CO/72/NET, para.12; vidi isto Završetak observacije u Kolumbiji (1997), UN doc. CCPR/C/79/Add. 75, para.21 i 40).

¹⁶ Na primer, u novembru 2006., OEBS je posmatrao suđenje povodom navodnog ubistva sa predumišljajem. Na saslušanju susvedoci sedeli do optuženog i njihovo svedočenje bilo je kontradiktorno njihovom svedočenju u pismenoj izjavi koju su dali tokom istrage i nisu želeli da potvrde ranije iskaze koje optužuju osumnjičenog. Svedoci su ranije izjavili da je optuženi namerno pucao iz pištolja na njih, pri čemu je povređeno više ljudi. Nejasno je da li je zastrašivanje svedoka, dogovor sa strane, ili porodično mešanje/pomirenje dovelo do promene u iskazu. Za belešku, ni sudije ni tužilac nisu predložili da svedoci daju svoje izjave bez prisustva optuženog kao što je dozvoljeno PZKPK, Članom 170(1) tačka 7.

¹⁷ Cirkular OP UNMIK-a Br. 2003/5 *O Programu zaštite svedoka*.

Program zaštite svedoka ima za cilj da zaštiti svedoke u najozbiljnijim slučajevima krivičnih dela kao što su organizovani kriminal,¹⁸ trgovina ljudima¹⁹ i ratni zločini.²⁰ Program je funkcionisao bez detaljnog zakona kojim određuje proceduru za uključivanje svedoka u program, promenu njihovih identiteta, i njihovu realokaciju izvan Kosova posle završetka suđenja. Za sada, njegova jedina zakonska osnova jeste Cirkular OP UNMIK-a koji ima dve strane, a koji je nedovoljan da reguliše ovu vitalnu funkciju. Potreban je sadržajni pravni okvir je a njegovo usvajanje i primena se treba smatrati najvećim prioritetom. Postoje dve verzije takvog nacrtu zakona (Verzija A i B—Vidi Dodatak 2). Komentari na ove verzije su uključeni u odljak sa Preporukama koji sledi.

Praktične prepreke prilikom zaštite svedoka

Zaštita svedoka i ohrabrivanje njihove saradnje su na Kosovu teški iz više razloga. Prvo zbog veličine Kosova i bliskih porodičnih veza, relativno velikog broja svedoka koji su verovatno poznati počiniocima i/ili javnosti, i zbog toga će verovatno iskusiti zastrašivanje i zahtevati zaštitu. Prema tome, unutrašnja realokacija svedoka nije efikasno sredstvo za osiguranje njihove bezbednosti. Drugo, istorija diskriminacije i opresije od strane vlasti nad narodom Kosova učinila ih je nepoverljivim prema vlastima i sudstvu uopšteno, i učinila ih nevoljnim da služe kao svedoci u krivičnim slučajevima. Mnogi Kosovci jednostavno ne veruju da imaju moralnu ili zakonsku obavezu da služe kao svedoci u krivičnim postupcima.²¹ Prema tome, realokacija izvan Kosova je jedini način za osiguranje bezbednosti nekih svedoka koji se suočavaju sa rizikom od osвете od strane optuženih ili njihovih kriminalnih saradnika.

Zbog toga, napori JZS da relociraju svedoke dogodili su se u većini slučajeva preko nezvaničnih kanala komunikacije.²² Tim za procenu našao je da JZS ima tri glavna nedostatka koji utiču na efikasnost: nedostatak dovoljnih sredstava za podršku osnovnim zahtevima programa zaštite svedoka; nedostatak sadržajnog zakona o zaštiti svedoka koji reguliše ovu vitalnu i ekstremno osetljivu funkciju i nedostatak lokalne i međunarodne specijalne policije sa ekspertizom u zaštiti svedoka.

Prema šefu JZS,²³ pojavili su se mnogi administrativni problemi zato što budžet JZS nije odvojen od ostalih međunarodnih i lokalnih institucija na Kosovu.

¹⁸ Uredba UNMIK-a Br. 2003/25, *O Privremenom krivičnom zakonu Kosova (PKZK)*, 6 jul 2003., Članovi 274 i 310.

¹⁹ Član 139, PKZK.

²⁰ Vidi Poglavlje XIV: Krivični prekršaji protiv međunarodnog prava, PKZK.

²¹ Član 158 PZKPK tvrdi: "Svaka osoba pozvana kao svedok ima dužnost da odgovori na poziv i, ili drugačije obezbedi isto prema ovom Zakonu [...] da svedoči." Član 167 PZKPK predviđa novčane kazne ili zatvor svedocima koji odbijaju da se pojave ili svedoče bez pravne opravdanosti.

²² Na osnovu intervjua koje je imao OEBS sa šefom JZS, bilo je neuspešnih pokušaja da se Visoki Komesar za Izbeglice (UNHCR) i Međunarodna organizacija za migraciju (MOM) ubede da se uključe u realokaciju svedoka.

²³ Intervju sa šefom JZS UNMIK-a u septembru 2006..

Većina fondova se kanališe kroz Kosovsku policijsku službu (KPS) ili druga tela, što izaziva birokratska odlaganja i sprečava efikasnu raspodelu sredstava. Osim toga, sadašnja organizaciona i administrativna struktura povećava bezbedonosne rizike zato što JZS mora da podnese papire i ostala dokumenta da bi obrazložila troškove vanjskim institucijama, što može kompromitovati tajnovitost aktivnosti JZS i dovesti u opasnost bezbednost zaštićenih svedoka.

Još jedan veliki problem u vezi tajnovitosti operacija JZS jeste nedostatak jasnog sistema arhiviranja, deljenja, čuvanja, i na kraju uništavanja osetljivih informacija u vezi aktivnosti JZS i zaštićenih svedoka. Zbog toga, informacije mogu procuriti kada se cirkulišu zbog birokratskih/internih razloga. Ovo može ugroziti bezbednost zaštićenih svedoka. Isto tako nema odgovarajućeg očuvanja i održavanja tajnovitosti pri menjanju identiteta zaštićenih svedoka. Zaposleni u civilnoj registraciji su odgovorni za modifikovanje ličnih detalja zaštićenih svedoka.²⁴ Na ove se nedostatke mora obratiti pažnja u zakonu o zaštiti svedoka i moraju biti koordinisani sa nacrtom zakona o zaštiti ličnih podataka koji je trenutno na usvajanju u Kosovskoj skupštini.

Nedavna poboljšanja

Svih pet Okružnih sudova na Kosovu su nedavno opremljeni tehnološkom opremom za poboljšanje zaštite svedoka, imaju na raspolaganju fondove date kroz kancelarije za vezu Ujedinjenig kraljevstva i Sjedinjenih Država u Prishtinë/Prištini.²⁵ Ovi sistemi sastoje se od zatvorene televizije u svakom sudu, što omogućava svedocima da svedoče a da fizički ne prisustvuju u sudnici. Ova tehnologija pruža mogućnost menjanja glasa i lika što prikriva identitet svedoka. Dodatno, novi sistem omogućava ovim sudovima da uspostave video veze.²⁶ Ova poboljšanja proširuju dostupne opcije za zaštitu svedoka u opasnosti ili ranjivih svedoka, kao što su maloletnici ili žrtve seksualnih napada. Mogućnost video konferencije znači da je sada moguće da svedok svedoči sa udaljene lokacije, čak i sa lokacije izvan Kosova.

PREPORUKE

Zakonske promene

Nacrt zakona o Programu zaštite svedoka je strukturiran na tak način da pruža statutarnu osnovu za program koji obezbeđuje fizičku zaštitu, uključujući i mogućnost realokacije svedoka i njihovih bližnjih koji su u opasnosti zbog davanja iskaza u krivičnim postupcima. Trenutno su ovakve usluge dozvoljene jedino u skladu sa Cirkularom 2003/5 OP UNMIK-a .

²⁴ Intervju održan od strane OEBS sa Šefom JZS u oktobru 2006.

²⁵ Informacija za štampu Kosovskog sudskog saveta, mart 16, 2007.

²⁶ Video veze između okružnih sudova zahtevaju ISDN (Integrated Services Digital Network) službu. U vreme instalacije, međutim, ISDN linije bile su dostupne u Prishtinë/Prištini i Prizrenu.

Dve verzije nacrtu zakona ne menjaju mere zaštite koje su trenutno uređene Poglavljem XXI (članovi 168-74) PKZPK, koji ovlašćuje sudove da izdaju naređenja koja dozvoljavaju anonimno svedočenje, i druga sredstva koja prikrivaju identitet svedoka uključujući i korišćenje lažnih imena, kao i ostalih mera kako bi se osiguralo neotkrivanje identiteta ugrožene osobe tokom trajanja njihovog učestvovanja u sudskim postupcima.

Kao deo misije procene, obe verzije (A i B) bile su pregledane, zajedno sa postojećim kosovskim zakonima o zaštiti svedoka. Postoji koncenzus da novi zakon treba da reguliše program fizičke zaštite, ali je Tim za procenu preporučio brojne promene koje treba načiniti pre usvajanja zakona. Dodatno, potrebno je dugoročno planiranje pri razvijanju sveobuhvatnije strategije za rad na bezbednosti i zaštiti svedoka. Tačnije, Kosovo mora uzeti u obzir alternative pri korišćenju anonimnih svedoka. Ukratko, tim preporučuje da se usvoji zakon koji uspostavlja strukturu i procedure veoma tesno skrojenog programa zaštite za obezbeđivanje fizičke zaštite, i u ekstremnim slučajevima, realokaciju, za ugrožene svedoke i njihovih bližnjih.

Komentari na Verzije A i B nacrtu Uredbe o zaštiti svedoka

Verzija A:

Odeljak 1

Naziv "ovlašćeni tužilac" ne treba uključivati privatnog tužioca. Slučajevi u kojima je svedočenje svedoka dovoljno kritično da garantuje njihovo uključivanje u program jesu slučajevi u kojima je jedino javni tužilac uključen.

Definicija "član porodice" treba se promeniti definicijom "ostale ugrožene osobe" što se treba definisati kao "direktni član porodice svedoka kao što su supružnik, deca ili roditelji, i ostale osobe u opasnosti zbog bliskosti sa svedokom"

Naziv "program zaštite svedoka" treba se definisati kao ekskluzivni program koji se vodi od strane policijske jedinice za zaštitu svedoka kako bi se primenile mere zaštite nad onim osobama koje ispunjavaju kriterijume po ovom zakonu (tj, i one u Poglavlju XXI PZPK), i koji su formalno uvedeni u program sa pismenom saglašnošću.

Naziv "zaštićeno lice" se treba definisati kao svedok i/ili ugroženo lice koje je formalno prihvatilo program zaštite svedoka pismenim sporazumom sa JZS.

"Jedinica za zaštitu" se treba definisati kao specijalna jedinica policije, odgovorna za procenu fizičke i psihičke sposobnosti osobe za uvođenje u program, i koja preporučuje i primenjuje specifične mere ili na drugi način vodi program zaštite svedoka.

“Mere zaštite” kao što je zakonom definisano, ne treba da uključuju one mere koje su predviđene od strane suda prema Poglavlju XXI PZKPK.

“Protokolarni sporazum” treba definisati kao pismeni sporazum potpisan od strane JZS i zaštićene osobe ili njegovog/njenog predstavnika, koji uređuje odredbe lične zaštite tokom trajanja programa zaštite osobe.

“Ozbiljni rizik” treba definisati kao opravdani strah za život, fizičko ili mentalno zdravlje svedoka ili ostalih ugroženih osoba kao razumljivu posledicu njegovo/njenog pružanja dokaza tokom ispitivanja ili svedočenja u bilo kojoj fazi krivičnog postupka, uključujući i fazu istrage.

Odeljak 2

Umesto navođenja kategorija slučajeva u kojima program zaštite može biti dostupan, bolji pristup je da se to ostavi javnom tužilacu, u konsultaciji sa službenicima Jedinice za zaštitu svedoka, koristeći dole navedene kriterije u komentarima na Odeljak 3.

Odeljak 3

Odluka da se obezbede fizičke mere zaštite prema ovom nacrtu zakona je na sudu. Međutim, pružanje fizičke zaštite, u pogledu svoje van-sudske prirode, ne treba biti samo sudska odluka²⁷ zato što sud nije u najboljoj poziciji da obavi analizu koja je potrebna za ovu odluku. Ovo utvrđivanje, koje se obično događa tokom istrage, zahteva procenu potreba tužilaštva za svedočenjem i njihovo balansiranje sa sredstvima koja se moraju staviti u službu kako bi se pružila fizička zaštita i odgovarajuće usluge. Ove potrebe su u većoj meri procenjene od strane kancelarije tužilaštva i jedinice za zaštitu svedoka ili bilo kojeg tela koje ima obavezu da pruži fizičku bezbednost. Nekoliko zemalja su formirale “komisije za zaštitu svedoka” sastavljenu od predstavnika različitih organa i radi kao telo koje donosi odluke za utvrđivanje da li ugrožen svedok treba biti uključen u program, dok je u ostalim zemljama ta odluka u nadležnosti tužilaštva. Dok postoji različitost modela, postoji malo, ako uopšte, presedana za prenos ove odluke u nadležnost suda.²⁸ Korišćenje komisije za utvrđivanje sposobnosti za program treba biti preneto u nadležnost suda. Imajući u obzir da se predsedavajući komisije rotira između predstavnika različitih tela u komisiji.

Faktori za uvođenje u Program zaštite svedoka pod brojem 3.3 pokriva opšte uslove. Međutim, Tim za procenu ih preporučuje malo detaljnije, kao što sledi:

- Ozbiljnost krivičnog dela;

²⁷ Za uporedbu, mere zaštite određene od strane suda koje utiču na to kako se uzima iskaz tokom sudskog postupka su pitanja koja nisu nadležnost sudova.

²⁸ Vidi Dodatak 6 (usporedni grafikon sistema zaštite svedoka u nekoliko zemalja).

- Važnost postupka i njegova važnost za Kosovo ili međunarodne interese;
- Značaj i važnost svedočenja svedoka i da li postoje alternativni izvori;
- Priroda, stepen, i vrsta pretnje svedoku;
- Voljnost svedoka da se upiše u program;
- Fizička i psihološka stabilnost svedoka-razmatranje pitanja koja bi mogla zabrinuti zemlju primaoca, kao što je veliki krivični dosije, jezičke/kulturne barijere, i zdravstveni ili psihološki problemi.

odredba 3.3(c) nacрта koja zahteva razmatranje „Ozbiljnosti pretnji upućenih zaštićenom licu prevazilazi finansijske troškove uključivanja zaštićenog lica u program zaštite svedoka ” treba biti promenjeno: u “ozbiljnost pretnji upućenih zaštićenom licu značajno je iznad tereta stavljanja zaštićene osobe u program zaštite svedoka.”

Dodatno, odredba treba da ukaže da ovi faktori treba da budu procenjeni od strane iskusnih tužilaca i policijskih službenika JZS. Takođe, umesto naziva „zaštićeno lice“ na ovom nivou procesa, odredba treba da koristi naziv „ugroženi svedok“ zato što na ovom nivou, još uvek nije određeno da li će lice biti uključeno u program.

Odeljke 3.4-3.6 takođe treba promeniti. Kao što je gore preporučeno, ova odluka ne treba biti u nadležnosti suda; umesto toga, javni tužilac to treba da odredi, posle iscrpne procene profesionalaca iz zaštite svedoka (kao što su psiholozi i drugi), ili međuagencijske komisije u skladu sa opštim proceduralnim uslovima prema 3.5 i 3.6.

Faktori navedeni u Odeljaku 3.7 (a) - (l) treba da budu pokriveni uslovima protokolnog sporazuma sa zaštićenom osobom, ne sudskom odlukom. Štaviše, treba biti jasno da se pružanje ovih usluga treba uraditi za svaki slučaj pojedinačno. Imajući u obzir da ovi faktori uključuju proceduralne mere regulisane Poglavljem XXI PZKPK, isti trebaju biti pomenuti i u sporazumu. Ostale usluge koje mogu biti navedene za razmatranje su:

- ostale dodatne usluge kao što je psihološko savetovanje;
- pomoć u likvidaciji nepokretne i lične imovine, ili skrivanje identiteta vlasništva takve imovine; i
- obuka za zaspolenje.

Odeljak 5

Bilo bi bolje da pod-odeljak (g)(3) glasi “za preduzimanje svih dostupnih i odgovarajućih mera. . .” zato što ne može biti garancije da sve *potrebne* mere , koje mogu biti izvan kontrole JZS, mogu biti upotrebljene.

Odeljak 6

Odeljak 6(f) treba biti zamenjen opštom odredbom koja dozvoljava prekid programa zaštite svedoka, kao što je “ tužilac može da zahteva prekid zbog valjanog razloga, u interesima pravde.” Fraza “posle nalaženja od strane sudije ili veća sudija da nivo pretnji više ne postoji ” u Odeljku 6(g) koji treba biti obrisan zato što stranim državama možda ne treba uvek takva odluka da bi prekidale obezbeđivanje zaštite.

Verzija B:

Odeljak 4

Dok sudije igraju važnu ulogu u osiguranju da su ugroženi svedoci bezbedni kroz period trajanja suđenja, njihova uloga treba biti ograničena u određivanju uvođenja u program zaštite svedoka koji uključuje dugoročnu fizičku zaštitu. Vidi takođe komentare na Odeljak 3 verzije A, gore.

Odeljak 5

Isti komentari kao za Odeljak 3 verzije A.

Odeljak 7

Bilo bi bolje da pod-odeljak 7(2)(g)(iii) glasi “za preduzimanje svih dostupnih i odgovarajućih mera. . .” zato što ne može biti garancije da sve *potrebne* mere , koje mogu biti izvan kontrole JZS, mogu biti upotrebljene.

Odeljak 8

Prema komentarima gore, telo ovlašćeno da prekine program treba biti isto ono telo koje odlučuje o uključivanje aplikantata u program, ali sud nije u najboljoj poziciji da uradi ove procene. Komentari na Odeljak 6 verzije A takođe se primenjuju.

Odeljak 9

Odeljak 9 treba uključiti opšte odredbe za zaštitu svedoka o aplikantima koji se razmatraju za uključivanje u program zaštite svedoka, kao i za osobe koje su prihvaćene za uključivanje u program. Takve informacije moraju biti dobro čuvane od neovlašćenog otkrivanja tokom svih nivoa učestvovanja takve osobe. Dodatno, zakon treba krivično goniti, odgovarajućim kaznama, sve oblike zastrašivanja svedoka i neovlašćenog otkrivanja identiteta osoba koje učestvuju u programu.

Odeljak 12

Odeljak 12 treba dozvoliti Specijalnom Predstavniku Generalnog Sekretara ili njegovom nasledniku da podele zadatke nacрта Administrativnog uputstva-ili drugih uputstava i smernica-odgovornim Ministarstvima.

Ostale preporuke o zakonskim pitanjima

- Krivične kazne za pretnju svedoku treba povećati i proširiti u Članovima 309 i 310 PKZK, i ne trebaju biti restriktivne samo u određenim tipovima slučaja.
- Krivične kazne moraju biti dizajnirane na način da motivišu optužene da saraduju sa organima reda. Na primer ovo omože biti u obliku smanjenja kazne u zamenu da se optuženi izjasni krivim i da saraduje sa organima reda. Istovremeno, kazne za nesaradnju optuženih treba da budu dovoljno visoke kako bi se omogućilo smanjenje kazne za one optužene koji bi da saraduju.
- PZKPK treba biti promenjen kako bi se pružila jasna vlast nad optuženima koji bi da se isjasne krivim i koji bi da saraduju.²⁹
- Da se uzme u obzir usvajanje zakona koji bi adresirali kratkoročne, hitne potrebe ugroženih svedoka a koje ne podižu nivo zaštite kao što je program zaštite svedoka ali koji se trebaju voditi od strane Kancelarije Javnog Tužioca.

Programske promene

Rad JZS UNMIK u pružanju prevashodno javne zaštite malom broju ugroženih svedoka bila je adekvatna u nekim i neadekvatna u nekoliko slučaja. Na taj način ostaje veliki i neprihvatljiv jaz između toga šta je potrebno učiniti i šta se može učiniti. Mora se odgovoriti na nekoliko fundamentalnih pitanja kako bi se podigao nivo bezbednosti i zaštite svedoka.

a. Iskustvo i Obuka

Preporuka 1: Često odlaženje osoblja iz JZS negativno utiče na operacije. UNMIK ili naslednik UNMIK-a , uprava KPS i pripadnici policije i koji rade na zaštiti svedoka se trebaju imenovati na duži rok (barem od dve godine) kako bi bili sposobni da razvijaju ekspertizu i iskustvo u ovoj veoma složenoj oblasti.

²⁹ Vidi predložene odredbe za regulisanje žalbi na krivičnu osudu, u Dodatku 7. Ovaj nacrt odredbi za regulisanje žalbi na krivičnu osudu je zakednički podnet Ministru Pravde u martu 2007, od strane Advokatske komore, Asocijacije sudija kosova i Asocijacije javnih tužilaca Kosova.

Preporuka 2: Od najveće važnosti, nedostatak kontinuiteta će isto tako štetiti svakoj predaji dužnosti zaštite svedoka sa prevashodno međunarodno vođenih misija na one koje vodi KPS ukoliko se ne učine napori za istovremenim razvijanjem i sprovođenjem Jedinice za zaštitu svedoka kojom će upravljati KPS. Zbog osetljive prirode zaštite svedoka, samo mali broj uprave KPS i osoblja može biti uključen. Ovi pojedinci se trebaju identifikovati i iscrpno ispitati, da bi tek onda započeli da prate međunarodno osoblje JZS. Idealno, samo novo ili nedavno regrutovano osoblje KPS bi trebalo da se izabere za ovaj zadatak.

Preporuka 3: Svo osoblje treba biti adekvatno obučeno o ključnim oblastima sigurnosti svedoka za koje su odgovorni-npr., održavanje procene pretnji i psihološke procene, pružanje fizičke zaštite itd. Gde god je moguće, takve mogućnosti obuke treba da se koordinišu sa drugim profesionalnim osobljem koje se bavi zaštitom svedoka u regionu kako bi se izgradile potrebne mreže za poboljšanje regionalne saradnje i razmenu “najboljih praksi”

b. Sud i bezbednost pritvornih objekta

Preporuka 4: Efikasni program sigurnosti svedoka mora se takođe oslanjati na postojanje adekvatnih mera sigurnosti i procedura. Mere sigurnosti suda dostupne na Kosovu su nedovoljne ili uopšte ne postoje. Obuka o obezbeđivanju suda i sprovođenje inicijativa mora se sprovoditi zajedno sa razvojem, sprovođenjem, i administracijom programa zaštite svedoka.

Preporuka 5: “ Odbor za bezbednost suda ” treba da se formira u svakom okrugu, i treba da se sastoji od glavnog sudije, glavnog tužioca, glavnog policijskog službenika, i nadzornika ili inženjera zgrade. Ovaj odbor će biti odgovoran za identifikovanje nedostataka u vezi sa bezbednošću suda i razvijanje odgovarajućih rešenja, u konsultaciji sa specijalistima kadgod je to moguće. Ovo može uključiti uspostavljanje specijalnih ulaza i odvojenih objekata za ugoržene i/ili zaštićene svedoke. Ovi regionalni odbori trebaju da koordinišu svoje napore kako bi dostigli minimumu standarda koji bi bili primenjeni u svim sudovima, kako bi se osigurao određen nivo ujednačenosti.

Preporuka 6: Obezbediti bezbednosnu obuku za svo sudsko osoblje-sudije, advokate, službenike, administrativno osoblje i čuvare. Obuka treba pokriti ličnu bezbednost kao i obučavanje sudskog osoblja o metodama i sposobnostima JZS.

Preporuka 7: Napraviti listu pokazatelja koji bi inicirali mere zaštite za sudije koje su ugrožene i ostalo osoblje suda.

Preporuka 8: Odvojiti saradnike-kriminalce koji su upisani u program zaštite od opšte populacije zatvorenika u sigurne, odvojene objekte.

c. Pitanja od presudne važnosti

Preporuka 9: Zaštita svedoka je sama po sebi skupa aktivnost- može zahtevati stalno prisustvo osoblja na duže periode, vozila, sigurne kuće, dodatne usluge i široki rang opreme. JZS mora unapred biti finansirana svake godine. Finansiranje bezbednosnih aktivnosti ne može se odrediti za svaki slučaj pojedinačno. Finansiranje more biti dostupno za svaku fiskalnu godinu (troškovi se odražavaju samo na direktne isplate ili u ime zaštićenih osoba; ne uključuju plate i troškove osoblja), i mogu se kategorizovati kao:

- Dnevni troškovi života
- Troškovi smeštaja
- Medicinski troškovi-na kratak rok
- Troškovi dokumentacije
- Putni troškovi
- Kupovina ili razmena dobara domaćinstava
- Troškovi obrazovanja/obuke
- Razni troškovi

Preporuka 10: Omogućiti JZS da obavi nabavku na takav način koji će izbeći otkrivanje poverljivih informacija ili na bilo koji drugi način otkriti trećoj strani da je nabavka u vezi sa zaštićenim svedocima.

d. Mogući model za JZS

Preporuka 11: Preporuka tima za procenu jeste da program bezbednosti i zaštite svedoka na Kosovu treba imati sve svoje službe pod jednom kancelarijom, u sklopu operativne grane policije, koja bi pružila niz odgovarajućih službi zaštite- npr., pomoć pri razvijanju životnih veština, društveno/psihološko savetovanje, re-dokumentaciju, javnu i tajnu zaštitu, međunarodnu realokaciju ili neku drugu odgovarajuću kombinaciju. JZS treba imati sopstvenu upravu za nabavku.

Preporuka 12: Da se uzme u obzir postavljanje namenskog, stalnog objekta za kratkoročnu fizičku zaštitu ugroženih svedoka i njihovih porodica. Oslanjanje na upotrebu iznajmljenih sigurnih kuća sa sobom donosi gomilu logističkih i administrativnih problema, uključujući teškoće održavanja tajnovitosti lokacije sigurne kuće. Umesto toga, trajni objekat koji je bolje čuvan i koji je dovoljno prostran- kao što je zdravstveni punkt ili rekreacioni prostor, može pružiti bolje usluge-

Preporuka 13: Mora postojati bliska saradnja između kancelarije javnog tužioca i Jedinice za zaštitu svedoka u svim aspektima vođenja programa.

Preporuka 14: Da se uzme u obzir osnivanje specijalnog fonda od konfiskovanih sredstava koji se može koristiti da dopuni usluge za žrtve svedoke pokrivena godišnjim budžetom .

Preporuka 15: Da se uzmu u obzir nova pravila koja su specifično krojena da rukovode sistemom arhiviranja, deljenja, čuvanja i uništavanja podataka u vezi sa funkcijama zaštite svedoka.

e. Međunarodna realokacija

Preporuka 16: S obzirom na to da je teritorija Kosova mala i da su zajednice blisko povezane, svedoci pod ozbiljnom pretnjom sa pravom zahtevaju međunarodnu realokaciju kako bi se osigurala njihova bezbednost. Međutim, ovo sredstvo je ekstremno problematično iz više razloga. Prvo, odgovarajuće sprovođenje međunarodne saradnje i razmene u najvećoj meri zavisi od ličnih mreža koje su vremenom razvijene između veoma male zajednice profesionalaca zaštite svedoka. JZS UNMIK-a još nije razvila potrebne mreže sa već afirmisanim jedinicama za zaštitu svedoka u zemljama Balkana ili ostatka Evrope. U najvećem delu, ovo se dešava zbog česte promene osoblja. Zbog toga, prilike za unapređenje i dodatne beneficije u sklopu ove jedinice trebaju biti prioritet, kako bi se ohrabrio ostanak osoblja.

Preporuka 17: Kosovo treba da započne sa uspostavljanjem "kancelarija za planiranje međunarodne realokacije" u sklopu JZS, bez obzira da li se JZS-om upravlja KPS ili međunarodna misija.

ZAKLJUČAK

Iskustvo mnogih zemalja pokazuje da efektivne mere za borbu protiv organizovanih kriminalnih grupa zahtevaju saradnju kriminalaca, onih koji su voljni da saraduju sa organima reda i svedoče protiv ko-zaverenika. Takva saradnja je nemoguća bez sposobnosti tužioca i organa reda da obezbede dovoljno zaštite ovim pojedincima. Dodatno, žrtve svedoci moraju imati adekvatnu zaštitu kako bi se ohabrilo njihovo puno učestvovanje u krivičnim postupcima. Za Kosovo, ovo će zahtevati uvođenje zakona koji pružaju dobru zakonsku osnovu za zaštitu svedoka, kao i stvaranje i adekvatno finansiranje institucionalnih struktura za primenu takvog sadržajnog programa. Bez efektivnih sredstava zaštite svedoka, bilo da su oni žrtve ili saradnici optuženih, Kosovo se ne može nadati ozbiljnijem napretku u krivičnim postupcima protiv organizovanog kriminala i ostalih ozbiljnih prekršaja.

DODACI

- 1 UNMIK OP Cirkular 2003/5
- 2 Nacrt Verzija (A i B) Uredbe o Programu Zaštite Svedoka
- 3 Spisak Eksperata Tima za Procenu
- 4 Spisak osoba koje su intervjuisane i Posećena Mesta
- 5 Konvencija o Saradnji Policije u jugoistočnoj Evropi
- 6 Uporedni Grafikon o Programima Zaštite Svedoka
- 7 Nacrt dodataka relevantnih odredbi Privremenog Zakona o Krivičnom Postupku Kosova i Privremenog Krivičnog Zakona o Dopuštanju Ugovorenih Molbenih Sporazuma

DODATAK

1

PROGRAM ZAŠTITE SVEDOKA

Veza: Justice/2003/5

1. Ovo cirkularno pismo predstavlja proceduru koju sledi KPS/Jedinica za zaštitu svedoka (JZS) UNMIK-ove policije u vezi sa programom zaštite svedoka ("Program").

2. Pojam "svedok" je definisan u članu 1(b) UNMIK-ove Uredbe br. 2001/20 o zaštiti oštećenih stranaka i svedoka u krivičnim postupcima ("odredba"), gde govori o licu "koje je pozvano na sud ili ima relevantna znanja te može biti pozvano da svedoči pred sudom, ili ga je sud naveo kao svedoka koji treba biti pozvan".

3. JZS-a je odgovoran za zaštitu ranjivih svedoke prebacivanjem istih na skriveno sigurno mesto pre i nakon davanja iskaza na suđenju. Ipak treba istaknuti da JZS također može razmotriti opcije u svakom pojedinom slučaju i usvojiti različitu opciju od onih uvrštenih u program.

Preporuka za uvrštenje

4. Da bi svedok bio uvršten u program, tužilac ili sudija, nakon konsultacija sa Centralnom jedinicom za krivične istrage (CCIU), Kosovskim biroom za organizovani kriminal (KOCB) ili Jedinicom za istrage trgovine ljudima (TPIU), treba podneti pismenu preporuku Jedinici za zaštitu svedoka i u njoj navesti razloge zašto smatra da svedok jest ili bi mogao biti u ozbiljnoj fizičkoj opasnosti.

5. Član 1(c) Odredbe definiše "ozbiljne opasnosti" kao "opravdani strah od opasnosti po život, zdravlje ili imovinu oštećene strane ili svedoka, kao predviđenu posledicu davanja informacija od strane svedoka ili oštećene stranke tokom istrage ili svedočenja pred sudom".

Procena

6. Kada JZS dobije preporuku, istražitelj za procenu opasnosti će nezavisno proceniti potencijalne faktore rizika za svedoka o kojem je reč. Ako JZS odredi da svedok ima pravo na Program za zaštitu svedoka, od svedoka će se tražiti da prođe dodatnu procenu da bi se odredila njegova ili njena podobnost za Program.

7. Tokom ovog perioda procene JZS će prebaciti svedoka na privremenu lokaciju. Svedok će također proći psihološke i fizičke testove da bi se utvrdilo da li on ili ona sposoban podneti određeni stres vezan za uvrštenje u Program.

8. Ukoliko tokom perioda procene JZS utvrdi da je svedok nespreman ili nepodoban za rigoroznu i dugotrajnu zaštitu, svedok će biti povučen iz Programa. U bilo kom trenutku svedok se može dobrovoljno povući iz Programa.

Prebacivanje na sigurnu lokaciju

9. Ako JZS nakon procene utvrdi da je svedok podoban za Program, svedok i njegova uža porodica smesta se prebacuju na sigurnu lokaciju na Kosovu. Ova lokacija ima veoma ograničen kapacitet za smeštaj svedoka i njihovih porodica, šta može biti razlog za JZS da razmotri alternative za uvrštenje u Program, kao šta je spomenuto u Stavu 3.

10. Svedok i njegova/njena uža porodica će ostati na sigurnoj lokaciji tokom celog trajanja suđenja i za vreme potrebno za organizaciju relokacije, kako je opisano u stavu 11 dole. Ipak, i u ovoj fazi svedok se, u bilo koje doba, može dobrovoljno povući iz Programa.

Premeštaj

11. Po završetku krivičnog postupka, JZS traži da se svedok i njegova porodica relociraju van Kosova privremeno ili trajno. Oni se premeštaju u bilo koju stranu zemlju koja ih želi prihvatiti. Zemlja domaćin će stvoriti uvjete za svedoka, kao šta su: smeštaj i obuku za posao, ali oni neće imati pravo na uvrštenje u program zaštite svedoka u zemlji domaćinu.

12. Važno je da se svedoke ne dovede u zabludu da im je garantovana relokacija van Kosova ili da mogu birati zemlju u koju će biti premešten.

Paul E. Coffey
Direktor
Odeljenje pravde

Za: Predsednik Vrhovnog suda Kosova
Predsednik Višeg suda za prekršaje
Svim Predsednicima okružnih sudova
Svim predsednicima opštinskih sudova
Svim predsednicima sudova za prekršaje
Javnom tužiocu Kosova
Svim okružnim javnim tužiocima
Svim opštinskim javnim tužiocima
Na znanje: G. Stephen Feller, komesar policije UNMIK-a
G. Larry Innon, šef jedinice za zaštitu svedoka

DODATAK

2

VERZIJA A

INSTITUCIONET E PËRKOHSHME TE VETËQEVERISJES
PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT
PRIVREMENE INSTITUCIJE SAMOUPRAVE

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Uredba Br. 2006/XX

O PROGRAMU ZAŠTITE SVEDOKA

Skupština Kosova,

Shodno ovlašćenju datom u odeljcima 9.1.26(a), 9.1.27, 9.1.45 Ustavnog okvira Privremenih institucija samouprave (Uredba UNMIK-a br. 2001/9) i dodatka XV(i) Uredbe UNMIK-a br. 2005/53, Dopuna Uredbe UNMIK-a br. 2001/19 O Izvršnom ogranku Privremenih institucija samouprave Kosova,

Uzimajući u obzir da zastrašivanje oštećenih strana i svedoka ozbiljno podriva napore usmerena ka efikasnosti istrage i gonjenje teških krivičnih dela na Kosovu, uključujući ratne zločine, međuetničke zločine, terorizam, i organizovani kriminal, i predstavlja značajnu smetnju uspostavljanju vladavine prava na Kosovu, i

U svrhu osnivanja programa zaštite svedoka kao dodatne meru zaštite kako bi se osigurala bezbednost i sigurnost oštećene strane ili svedoka ili člana porodice, tokom i posle krivičnog postupka,

Ovim predlaže sledeće,

UREDBA O PROGRAMU ZAŠTITE SVEDOKA

Član 1
Definicije

Za potrebe ove Uredbe:

(1) Izraz "ovlašćeni tužilac" odnosi se na javnog tužioca, ili pomoćnog tužioca.

(2) Izraz “član porodice” odnosi se na supružnika, bračnog druga, krvnog srodnika po direktnoj liniji, usvojitelj, usvojeno dete, brata, sestru, ili staratelja.

(3) Izraz “oštećena strana” odnosi se na osobu čija su lična ili imovinska prava narušena ili su u opasnosti usled krivičnog prekršaja.

(4) Izraz “sudija” odnosi se ba pretpretresnog sudiju ili sudiju koji predsedava.

(5) Izraz “policija” odnosi se na Civilnu policiju Privremene administracije Ujedinjenih Nacija na Kosovu poznatu po nazivu Međunarodna policija UN-a i Kosovska policijska služba. Podrazumeva i i sudsku policiju.

(6) Izraz “zaštićeno lice” odnosi se na oštećenu stranu, svedoka ili člana porodice kojem se pretilo i koji je uključen u program zaštite zbog postojanja osnovanog straha od opasnosti po njegov ili njen život, fizičko i mentalno zdravlje ili imovinu, a koji je posledica davanja dokaza tokom ispitivanja ili svedočenja u bilo kojoj od faza krivičnog postupka pošto potpiše Protokolni sporazum jedinicom policije koja obezbeđuje zaštitu

(7) Izraz “program zaštite svedoka” odnosi se na ekskluzivni program vođen od strane policije za sprovođenje i izvršavanje zaštitnih mera naloženih od strane suda u cilju zaštite života, zdravlja, slobode i imovine oštećene strane ili svedoka i člana porodice tokom i posle krivičnog postupka.

(8) Izraz “jedinica za zaštitu” odnosi se na specijalizovanu jedinicu u sklopu policije odgovornu za izvršavanje i primenu zaštitnih mera, i vođenje programa zaštite svedoka.

(9) Izraz “zaštitne mere” odnosi se na mere naložene od strane suda da bi se zaštitila oštećena stranka ili svedok ili član porodice istih tokom i posle krivičnog postupka kao što je predviđeno postojećim zakonom

(10) Izraz “ozbiljni rizik” odnosi se na osnovani strah od opasnosti po život, fizičko i mentalno zdravlje oštećene strane, svedoka, ili člana porodice oštećene strane ili svedoka a koji je očekivana posledica pružanja dokaza od strane povredene strane ili svedoka tokom ispitivanja ili svedočenja na sudu ili tokom istrage.

(11) Izraz “protokolarni sporazum” odnosi se na pismeni sporazum potpisan od strane policijske jedinice za zaštitu i lica kojem se pretilo vođen principima lične zaštite tokom trajanja programa zaštite svedoka.

Član 2 Okvir uredbe

Ova uredba postavlja vodeće procedure u svrhu uvođenja zaštićenog lica u program zaštite svedoka tokom i posle krivičnog postupka i biće jedino primenjena ukoliko se jedan ili više narednih krivičnih prekršaja ne može dokazati bez svedočenja zaštićene osobe:

- (a) Krivični prekršaji protiv Kosova i njegovih stanovnika;
- (b) Krivični prekršaji protiv međunarodnog prava;
- (c) Krivični prekršaji učinjeni na organizovan način; i
- (d) Krivični prekršaji kažnjivi zatvorskom kaznom od pet (5) ili više godina.

Član 3

Program zaštite svedoka

3.1 U bilo kojoj fazi krivičnog postupka, ovlašćeni tužilac, optuženi, savetnik odbrane, ili zaštićeno lice može u pismenoj formi od sudije ili sudskog veća zatražiti uključenje u program zaštite svedoka koji je pod nadležnošću i administracijom policijske jedinice za zaštitu.

3.2 Odredbe Poglavlja XXI Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova koja se tiče zahteva za zaštitnom merom će takođe biti primenjena *mutatis mutandis* na zahtev donešen u skladu sa ovim članom.

3.3 Kada su mere zaštite naložene u skladu sa Poglavljem XXI Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova nedovoljne za garantovanje sigurnosti i bezbednosti zaštićenom licu, sudija ili veće sudija može u takvim uslovima narediti da se osoba uključi u program zaštite svedoka pošto se utvrdi da:

- (a) Postoji izuzetno visok rizik za zaštićeno lice;
- (b) Svedočenje zaštićenog lica je od izuzetne važnosti u vezi sudskog materijala slučaja, koje, u slučaju da izostane, može u velikoj meri uticati na nalaze suda; i
- (c) Ozbiljnost pretnji zaštićenom licu značajno prevazilazi finansijske troškove uključivanja zaštićenog lica u program zaštite svedoka.

3.4 Pre donošenja odluke u skladu sa ovim članom, sudija ili veće sudija obaviće saslušanje zatvoreno za javnost, na kome će zaštićeno lice u pitanju i ostala lica koje se smatraju potrebnim, kao što je policija ili vojno osoblje koje pruža zaštitu, biti ispitani. Osim ovih lica, samo ovlašćeni tužilac, neophodno osoblje suda i tužilaštva i pravni branilac mogu prisustvovati.

3.5 Sudija ili veće sudija može od jedinice za zaštitu zatražiti da u roku od četrdesetosam (48) sati podnese nezavisnu procenu o tome da li postoji izuzetno visok rizik za zaštićeno lice kako bi se opravdalo njegovo ili njenouključivanje u program zaštite svedoka. Tokom ovog perioda procene, zaštićeno lice može biti podvrgnuto psihološkom ili fizičkom ispitivanju kako bi se utvrdilo da li je on ili ona sposoban/sposobna da izdrži efekte uključivanja u program zaštite svedoka.

3.6 U roku od četrdesetosam (48) sati posle završetka saslušanja, sudija ili veće sudija doneće odluku o zahtevu.

3.7 Donošenje odluke prema ovom odeljku uključuje dodatne mere kao što su:

- (a) fizička zaštita lica kojem se pretilo i zaštita imovine;
- (b) realokacija na bezbedno mesto;
- (c) privremena zaštita identiteta, podataka i dokumenata zaštićenog lica;
- (d) društvena rehabilitacija;
- (e) profesionalna prekvalifikacija;
- (f) promena identiteta;
- (g) izdržavanje, promena radnog mesta i privremeno zaposlenje;
- (h) pravna pomoć;
- (i) finansijska pomoć za period trajanja programa;
- (j) zaštita i specijalni tretman u slučajevima gde se optuženi smešta u kazneno-popravni ustanovu kao meru sigurnosti pre početka suđenja ili je osuđen na zatvorsku kaznu;
- (k) davanje iskaza svedoka pod lažnim identitetom i vođenje iskaza sa specijalnim sredstvima kao što je izmena glasa i nepojavljivanje; i
- (l) specijalne fizičke i tehničke zaštite na mestu gde živi zaštićeno lice kao i tokom svih putovanja.

3.8 Policijska jedinica za zaštitu primeniće mere prema paragrafu 1 ovog odeljka.

Odeljak 4
Jedinica za zaštitu

Jedinica za zaštitu imaće sledeće odgovornosti:

- (a) Na osnovu procene rizika i dostupnih sredstava daje preporuke sudiji ili veću sudija o tome da li zaštićeno lice treba da bude uključeno u program zaštite svedoka ;
- (b) Podnosi godišnji izveštaj policijskom komesaru o finansijskim troškovima programa zaštite svedoka;
- (c) Uvođenje Protokolnog sporazuma sa zaštićenim licem;
- (d) Izvršavanje odluke o uključivanju zaštićenog lica u program zaštite svedoka prema ovoj Uredbi;
- (e) Usvajanje standardnih operativnih procedura za sprovođenje zaštitnih mera, a koje uključuju procedure zaštite svih informacija u vezi sa obezbeđivanem takvih mera zaštićenom licu t ;
- (f) Zadržavanje originalnih dokumenata lica kome se prikriva ili menja identitet; i
- (g) Obezbeđenje prisustva zaštićenih lica tokom krivičnih postupaka.

Odeljak 5
Protokolarni sporazum

U roku od sedam (7) dana od izdavanja naredbe na osnovu ove Uredbe, policija i zaštićeno lice potpisaće pismeni Protokolarni sporazum (nadalje "Sporazum") o uslovima i odredbama uključivanja u program zaštite svedoka.

4.2 Sporazum mora da sadrži sledeće informacije :

- (a) Strane koje su uključene u Sporazum;
- (b) Pisanu izjavu zaštićene osobe kojom se saglašava da on ili ona sa punim znanjem i svojom voljom uključuje u program zaštite svedoka ;

- (c) Opis zaštitnih mera koje treba primeniti;
- (d) Trajanje programa zaštite svedoka;
- (e) Izjava da su sve ranije izjave tačne i istinite prema saznanju zaštićenog lica i da su on ili ona svesni da se Sporazum može prekinuti u slučaju davanja netačnih informacija tokom postupka ili u slučaju da se važne informacije prikrivaju od vlasti;
- (f) Obaveze zaštićenog lica su sledeće:
 - 1) Davanje potpune i istinite izjave u svakoj fazi krivičnog postupka, u skladu sa postojećim zakonom, bez ikakve rezerve ili uslovljavanja, u vezi sa svim činjenicama, događajima i okolnostima slučaja o kome zaštićeno lice ima saznanja ili bilo kojeg drugog u vezi sa pomenutim ;
 - 2) Da jasno i tačno odgovara na sva pitanja koja mu se/joj se postave tokom postupka od strane sudskih vlasti ili policije;
 - 3) Da prihvati i poštuje uslove uključivanja u program zaštite svedoka;
 - 4) Da u potpunosti razume prirodu poverljivih podataka u bilo kojim okolnostima, i da ne otkrije bilo koju informaciju o merama zaštite koje su naređene od strane suda ili veća sudija;
 - 5) Da izbegne bilo kakav akt ili postupak koji može ugroziti integritet i efektivnost programa zaštite svedoka;
 - 6) Da poštuje uputstva Jedinice za zaštitu i aktivno učestvuje u izvršavanju mera zaštite;
 - 7) Da informiše, bez odlaganja, Jedinicu za zaštitu o svim promenama okolnosti koji mogu imati uticaja na program zaštite;
 - 8) Da izvesti o njegovom/njenim finansijskim izveštajima, pravnim transakcijama, sredstvima, obavezama ili ostalim odgovornostima pre uključivanja u program;
 - 9) Da je odgovorno za sve finansijske obaveze koje su nastale pre i tokom njegovog/njenog uvođenja u program zaštite svedoka; i
 - 10) Da se podvrgne medicinskom pregledu.

(g) Obaveze Jedinice za zaštitu su sledeće:

- 1) Da izvrši mere zaštite prema odluci u skladu sa ovom sa jedino preko potrebnim ograničavanjem Uredbom prava i sloboda zaštićenog lica;
- 2) Da zaštićenom licu pruži medicinsku i pravnu pomoć tokom trajanja njegovog/njenog programa zaštite svedoka; i
- 3) Da preduzme sve potrebne i odgovarajuće mere za obezbeđivanje sigurnosti zaštićenog lica kao što je predviđeno zakonom.

(h) Osnove po kojima se uključivanje u program zaštite svedoka može suspendovati ili prekinuti;

(i) Datum, mesto i potpis strana; i

U slučaju da je zaštićeno lice maloletno, roditelj ili zakonski staratelj imenovan od strane suda treba potpisati sporazum, uzimajući u obzir najbolje interese maloletnika i pravnih okvira koji su predviđeni zakonom.

Član 6

Prekid uključivanja u Program zaštite svedoka

Uvođenje u program zaštite svedoka može se prekinuti samo pod sledećim okolnostima:

- (a) Istek Sporazuma o uvođenju u program zaštite svedoka;
- (b) Smrt zaštićenog lica;
- (c) Posle pismenog zahteva lica da se povuče iz programa zaštite svedoka;
- (d) Ako lice svesno daje lažne izjave tokom postupaka ili u Sporazumu ili svesno zadržava informacije značajne za slučaj;
- (e) Ako zaštićeno lice bez valjanog razloga ne ispunjava neku od odredbi obaveza u skladu sa sporazumom;
- (f) Na zahtev glavnog tužioca ili Jedinice za zaštitu, sudija ili veće sudija može prekinuti program zaštite svedoka za zaštićeno lice tamo gde:

- 1) Razlozi za postojanje zaštite više ne postoje;
 - 2) Se tokom trajanja programa zaštite, pokrene krivični postupak protiv takvog lica zbog činjenja krivičnog prekršaja;
 - 3) Zaštićeno lice ne poštuje pravila i uputstva Jedinice za zaštitu, ili prekrši obaveze koje određuju pružanje zaštite; ili
 - 4) Zaštićeno lice odbija da traži zaposlenje koje bi mu donelo prihode;
- (g) Strana država zahteva prekid zaštite lica koje je prebačeno na njenu teritoriju po proceni suda ili veće sudija da nivo pretnji više ne postoji

Odeljak 7 Poverljivost

7.1 Lice koje dobije informacija u vezi sa pružanjem mera zaštite zaštićenom licu kao deo njegovog ili njenog poslovnog angažovanja treba da očuva poverljivosti/tajnost te informacije koja se treba tretirati kao službena tajna .

7.2 Svaki pojedinac prema paragrafu (1) ovog odeljka koji otkrije informaciju u vezi pružanja mera zaštite zaštićene osobe, namerno ili nenamerno postaje predmet krivične odgovornosti prema Članu 169 ili 311 Privremenog krivičnog zakona Kosova.

Odeljak 8 Međunarodna saradnja

Mera zaštite realokacije zaštićenih lica može se pružiti na osnovu međunarodnog sporazuma ili reciprociteta potpisanog od strane nadležnih tela i strane države. Nadležni organ može predati tajni zahtev stranoj državi za realokaciju zaštićene osobe kroz diplomatske kanale.

8.2 Molba ne sme sadržati bilo kakvu informaciju koja može otkriti identitet ili privremeno sklonište zaštićenog lica.

Odeljak 10 Tranzicione odredbe

Šestdeset (60) dana od datuma stupanja na snagu ove Uredbe, Ministarstvo unutrašnjih poslova formiraće Jedinicu za zaštitu u skladu sa postojećim zakonom.

Odeljak 11
Primena

Specijalni predstavnik Generalnog Sekretara može izdati Administrativna uputstva o primeni ove Uredbe.

Odeljak 12
Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu od datuma njenog odobravanje i usvajanja od strane Specijalnog predstavnika Generalnog Sekretara.

Uredba br. 2006/xx

Predsednik skupštine

g. Kole Beriša

DODATAK

2

VERZIJA B

O USPOSTAVLJANJU PROGRAMA ZA ZAŠTITU SVEDOKA

Specijalni predstavnik Generalnog Sekretara,

Shodno ovlašćenjima koja su mu data Rezolucijom Saveta Bezbednosti Ujedinjenih Nacija 1244 (1999) 10. juna 1999.,

Uzimajući u obzir izmenjenu i dopunjenu Uredbu Br. 1999/1 Privremene administracije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK) od 25. jula 1999., O nadležnostima Privremene administracije Ujedinjenih Nacija na Kosovu i Uredbe UNMIK'a br. 1999/24 iz 12 Decembra 1999 u vezi sa zakonima na snazi na Kosovu,

Priznajući da zastrašivanje povredjenih strana i svedoka ozbiljno podrivaju napore da se efikasno istraže i gone ozbiljni slučajevi na Kosovu, uključujući ratne zločine, međuetničke zločine, terorizam, i organizovani kriminal, i predstavljaju značajnu prepreku uspostavljanju vladavine prava na Kosovu, i

Imajući u vidu da je Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova (PZKPK) koji je stupio na snagu 6. aprila 2004. i naročito imajući u vidu Odeljak XXI: Zaštita oštećene strane i svedoka,

U svrhu uspostavljanja programa zaštite i da bi se obezbedila i regulisala zaštita svedoka, svedoka saradnika i njihovih najbližih članova porodice,

Ovim proglašava sledeće,

Član 1 Definicije

Za svrhu ove Uredbe:

- (1) Izraz "član porodice" odnosi se na se ženu/muža, nevenčanog supružnika, krvnog srodnika u direktnoj liniji, usvojitelja, usvojeno dete, brata, sestru ili hranitelja.
- (2) Izraz "oštećeno lice" odnosi se se lice čija su lična ili imovinska prava ugrožena ili napadnuta u vidu kriminalnog prekršaja.
- (3) Izraz "sudija" odnosi se na pretpretresnog sudiju ili sudiju koji predsedava.
- (4) Izraz "policija" odnosi se na Civilnu policija Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu koja je takođe poznata i kao Međunarodna policija UN i Kosovska policijska služba. Podrazumeva i sudsku policiju.

(5) Izraz “zaštićeno lice” odnosi se na oštećenu stranu, svedoka, zaštićenog svedoka ili člana porodice kojem se preti i za koje je naređeno da se uključi u program zaštite svedoka na osnovu osnovane opasnosti po njegov ili njen život, fizičko ili mentalno zdravlje ili imovinu, kao predviđenu posledicu njegove ili njene izjave/svedočenja tokom ispitivanja ili svedočenja u bilo kojoj fazi krivičnog postupka pošto potpiše Protkolni sporazum sa Jedinicom policije za zaštitu.

(6) Izraz “program zaštite svedoka” odnosi se isključivo na ekskluzivni program vođen od strane od strane policije za spovođenje izvršavanje zaštitnih mera naloženih od strane suda da se zaštitu život, zdravlje, sloboda i imovina oštećene stranke ili svedoka i članova porodice tokom i posle krivičnog gonjenja.

(7) Izraz “jedinica za zaštitu” odnosi se na specijalnu jedinicu u okviru policijskih snaga odgovornu za predlaganje i preduzimanje zaštitnih mera, i vođenje programa zaštite svedoka.

(8) Izraz “zaštitne mere” odnosi se na mere naložene od strane suda da bi se zaštitila oštećena stranka ili svedok ili član porodice istih tokom i posle krivičnog postupka kao što je predviđeno postojećim zakonom.

(9) Izraz “ozbiljni rizik” odnosi se na opravdan strah od opasnosti po život, fizičko i psihičko zdravlje oštećene strane, svedoka, ili člana porodice oštećene strane ili svedoka a koji je očekivana posledica pružanja dokaza od strane povređene strane ili svedoka tokom ispitivanja ili svedočenja na sudu ili tokom istrage.

(10) Izraz “protokolarni sporazum” odnosi se na Sporazum potpisan od strane policijske jedinice za zaštitu i zaštićenog lica kojem se preti vođen principima lične zaštite tokom trajanja programa zaštite svedoka.

(11) Izraz “službena tajna” odnosi se na informacije ili dokumentaciju proklamovana zakonom, ostalim odredbama, ili odlukom kompetentnog ovlašćenog organa izdatog na osnovu zakona da je službena tajna, čije javno objavljivanje je doprinelo ili može izazvati štetne posledice, na osnovu Člana 347 Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova.

Član 2 Okvir uredbe

(1) Ova uredba postavlja vodeće procedure upravljanja/ implementacije redosleda za uključivanje zaštićene osobe u program zaštite svedoka tokom i posle procedure krivičnog postupka i koja se treba primenjivati samo ako su jedan ili više od sledećih krivičnih prekršaja uključeni:

- (a) Krivični prekršaji protiv Kosova i njihovih stanovnika;

- (b) Krivični prekršaji protiv međunarodnog prava;
- (c) Krivični prekršaji počinjeni od strane organizovane kriminalne grupe; i
- (d) Krivični prekršaji kažnjavani zatvorskom kaznom u periodu većem od pet (5) ili više godina.

Član 3 Komisija

(1) Komisija treba da bude uspostavljena kao odbor od tri (3) člana sastavljena od jednog predstavnika svakog od sledećih nominirajućih institucija: Vrhovnog suda Kosova, Kancelarije javnog tužioca Kosova i Kosovske policijske službe.

(2) Rukovodilac svake od nominirajućih institucija treba da odredi jednog predstavnika iz te institucije za člana Komisije i jednog zamenika koji će učestvovati u radu kad je član odsutan. Svaki član i zamenik mogu da ostanu na funkciji najviše do pet (5) godina u okviru jednog mandata. Svakom članu komisije ili njegovom zameniku može biti dodeljen novi mandat po isteku prethodnog.

(3) Rukovodilac svake nominirajuće institucije ili sama Komisija mogu prekinuti mandat svakom članu ili zameniku iz iste institucije zbog svakog od sledećih razloga:

- (a) Prekid radnog odnosa ili funkcije u instituciji koja nominira;
- (b) Zbog opravdanog razloga a na zahtev člana Komisije ili njegovog ili njenog zamenika;
- (c) Kršenje unutrašnjih pravilnika o radu; ili
- (d) Zbog iniciranja disciplinskih procedura unutar institucije koja nominuje.

(4) Komisija treba da usvoji unutrašnji pravilnik o radu koji će regulisati njen rad.

(5) Član nominovan od strane Kosovske policijske službe je istovremeno predsedavajući ove Komisije.

(6) Članovi Komisije mogu biti diskvalifikovani na osnovu standarda prikazanih u Odeljku III Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova, za diskvalifikaciju sudija. Predsedavajući Komisije treba da rukovodi procedurom zahteva ili peticije za diskvalifikaciju članova a na osnovu pomenutih standarda. direktor Kosovske policijske službe treba da rukovodi procedurom za diskvalifikaciju predsedavajućeg Komisije na osnovu ovih standarda.

(7) Komisija treba da osigura da njihovo delovanje i odluke trebaju ostati poverljivi i da se ne smeju otkriti operativni detalji.

(8) Komisija treba da utvrdi da li preovladava korist/potreba kriminalnog postupka u vidu korišćenja zaštićene osobe za davanje svedočenja u uporedbi sa finansijskim troškovima ubacivanja zaštićene osobe u program zaštite svedoka.

Član 4

Zahtev za uključivanje i standardi dozvole za ulazak u Program zaštite svedoka

(1) Tokom bilo koje faze krivičnog postupka, javni tužilac, optužen, savetnik odbrane, ili zaštićena osoba mogu podneti pisani zahtev sudiji ili veću sudija za uključivanje u program zaštite svedoka pod nadležnošću i administracijom zaštitne jedinice policije.

(2) Ako sudija ili veće sudija odredi da postoji osnovani rizik opasnosti po zaštićenu osobu, sudija ili sudsko veće mogu narediti jedinici za zaštitu da preduzmu mere privremene zaštite za to lice dok se konačna odluka ne donese u vezi sa zahtevom za uključivanje u program zaštite svedoka.

(3) Pre donošenja naredbe za uključivanje u program zaštite svedoka, sudija treba da održi iza zatvorenih vrata na kojem ce se saslušati dotični svedok kao i ostala lica ako se ukaže potrebnim kao sto su osoblje policije i vojske koja obezbeđuje. Pored ovih osoba, jedino javni tužilac, preko potrebno sudsko osoblje i osoblje iz tužilaštva kao i pravni predstavnik mogu biti prisutni.

(4) Zaštićena osoba može biti uključena u program zaštite svedoka pod sledećim uslovima:

(a) Odluka tužilaštva da:

(i) je svedočenje svedoka relevantno za materijalno napredovanje slučaja, sto u nedostatku istog može uticati na nalaze/odluke suda; ili

(ii) postoji visok nivo rizika za zaštićenu osobu; i

(b) Odluka Komisije da je korisno za dalje procesiranje kriminalnog postupka da zaštićena osoba da svoju izjavu/ svedočenje preovladava finansijske troškove uključivanja zaštićene osobe u program zaštite svedoka pod Sekcijom 4 paragrafa broj 7 prisutne Uredbe.

Član 5

Program zaštite svedoka

(1) U dodatku merama zaštite postavljene pod Odeljkom XXI Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova, sudija ili veće sudija može narediti da ugrožena strana ili zaštićena osoba može biti uključena u program zaštite svedoka.

(2) Naredba izdata na osnovu ovog odeljka može odrediti dodatne mere koje su prikladnije i to uključujući a ne ograničavajući se samo na sledeće:

- (a) fizička zaštita lica kome se pretilo;
- (b) relokacija van Kosova;
- (c) privremena zaštita identiteta, informacija i dokumenata zaštićene osobe;
- (d) socijalna rehabilitacija;
- (e) profesionalna re-kvalifikacija;
- (f) promena identiteta;
- (g) održavanje, promena radnog mesta i privremeno zaposlenje;
- (h) pravna pomoć;
- (i) finansijska pomoć za period trajanja programa;
- (j) zaštita i specijalan tretman u slučajevima gde je optuženi smešten u kazneno-popravnu ustanovu kao mera bezbednosti tokom istražnog postupka ili zbog sudske odluke o zatvorskoj kazni; u slučajevima gde je optuženi poslat u kazneno- popravnu ustanovu; ili
- (k) specijalne fizičke i tehničke mere zaštite u mestu u kojem zaštićena osoba stanuje i tokom svih putovanja.

(3) Zaštitna jedinica policije treba da primenjuje sve mere predviđene paragrafom (2) ovog odeljka.

Član 6 Zaštitna jedinica

(1) Zaštitna jedinica treba da ima sledeće odgovornosti/ ovlašćenja:

- (a) Podnošenje godišnjeg budžetskog izveštaja Policijskom Komesaru o finansijskim troškovima uključenih u obavljanju programa zaštite svedoka;

- (b) Zaključivanje Protokolarnog sporazuma sa zaštićenom osobom;
- (c) Izvršavanje odluke u vezi sa uključivanjem zaštićene osobe u program zaštite svedoka izdatog na osnovu ove Uredbe;
- (d) Usvajanje standardnih operativnih procedura za sprovođenje mera zaštite, uključujući procedure čuvanja svih informacija koje odgovaraju primeni takve vrste mera;
- (e) Čuvanje originalnih dokumenata osobe sa lažnim ili promenjenim identitetom; i;
- (f) Osiguravati prisustvo zaštićene osobe tokom krivičnog postupka.

Član 7 Protokolarni sporazum

(1) U roku od sedam (7) dana od izdavanja naredbe na osnovu ove Uredbe, policija i zaštićena osoba trebaju zaključiti pisanu Protokolarni sporazum (u daljem tekstu glasi „Sporazum“) koja naglašava uslove i ograničenja uključivanja u program zaštite svedoka.

(2) Sporazum mora da sadrži sledeće informacije:

- (a) Strane koje su uključene u Sporazum;
- (b) Pisanu izjavu zaštićene osobe kojom se saglašava da on ili ona sa punim znanjem i svojom voljom uključuje u program zaštite svedoka;
- (c) Opis zaštitnih mera koje će se implementirati;
- (d) Trajanje programa zaštite svedoka;
- (e) Izjava da su sve ranije izjave tačne i istinite prema saznanju zaštićenog lica i da su on ili ona svesni da se Sporazum može prekinuti u slučaju davanja netačnih informacija tokom postupka ili u slučaju da se važne informacije prikrivaju od vlast;
- (f) Obaveze zaštićenog lica su sledeće:
 - (i) Davanje potpune i istinite izjave u svakoj fazi krivičnog postupka u Sporazumu sa zakonom na snazi, bez ikakve rezerve i uslovljavanja, u vezi sa svim činjenicama, događajima i okolnostima slučaja o kome zaštićeno lice ima saznanja ili bilo kojeg drugog u vezi sa pomenutim;

- (ii) Da odgovara jasno, precizno, i istinito na sva pitanja postavljena njemu ili njoj tokom krivičnog postupka od strane sudskih vlasti ili policije;
- (iii) Da prihvati i poštuje uslove uključivanja u program zaštite svedoka;
- (iv) Da ne izvrši nikakvo krivično delo;
- (v) Da potpuno shvati prirodu poverljivih informacija i da ni pod kojim okolnostima ne otkriva ikakve informacije u vezi sa zaštitnim merama određenim na osnovu ove Uredbe;
- (vi) Da izbegava svaku aktivnost ili neaktivnosti koja može ugroziti integritet i uspešnost programa zaštite svedoka;
- (vii) Da se pridržava instrukcija jedinice za zaštitu i aktivno učestvuje u izvršavanju zaštitnih mera;
- (viii) Da informiše, bez ikakvog zakašnjenja, jedinicu za zaštitu o svim promenjenim okolnostima koje mogu imati uticaja na program zaštite;
- (ix) Da izvesti i obaveštava o njegovim ili njenim finansijskom stanju, pravnim transakcijama, imovini i obavezama/dugovanjima pre samog uključivanja u program;
- (x) Da je odgovorno za sve finansijske obaveze načinjene tokom trajanja programa zaštite svedoka;
- (xi) Da se podvrgne medicinskim i psihološkim pregledima; i
- (xii) Da pokaže primeren napor za pronalaženje mogućnosti zapošljavanja ili ikakvog zakonitog načina pronalaženja regularnog dohotka.

(g) Obaveze Jedinice za zaštitu su sledeće:

- (i) Da izvršava mere zaštite prema odluci u skladu sa ovom Uredbom sa jedino preko potrebnim ograničavanjem prava i sloboda zaštićenog lica;
- (ii) Da zaštićenom licu osiguraju svu neophodnu zdravstvenu i pravnu pomoć tokom trajanja njegovog ili njenog perioda programa zaštite svedoka; i
- (iii) Da preduzmu sve neophodne i prikladne mere kojim bi osigurali bezbednost zaštićenog lica kao sto je predviđeno zakonom.

(h) Temeljne osnove na osnovu kojih se trajanje programa zaštite svedoka može prekinuti ili suspendovati;

(i) Datum, mesto i potpis stranaka; i

(j) U slučaju da je zaštićeno lice maloletno, roditelj ili zakonski staratelj treba da potpiše Sporazum, uzimajući u obzir najbolji interes maloletnika i pravnih okvira koji su predviđeni zakonom.

Član 8

Prekid uključivanja u Programa zaštite svedoka

(1) Uvođenje u programa zaštite svedoka može biti prekinuto samo pod sledećim okolnostima:

(a) Istek Sporazuma o uvođenju u program zaštite svedoka;

(b) Smrt zaštićenog lica;

(c) Posle pismenog zahteva zaštićeneog lica da se povuče iz programa zaštite svedoka;

(d) Ako zaštićeno lice svesno daje lažne izjavu tokom postupka ili u Sporazumu ili je svesno zadržava informaciju značajnu za slučaj;

(e) Ako zaštićeno lice bez valjanog razloga ne ispunjava ni jednu od obaveza predviđenih sporazumom;

(f) Na zahtev glavnog tužioca, jedinica za zaštitu ili strana država, sudija ili veće sudija, na osnovu odluke Komisije, može prekinuti program zaštite svedoka za zaštićeno lice tamo gde:

1) Razlog za obezbeđivanje zaštite više no postoje;

2) Tokom trajanja programa zaštite svedoka, pokrene krivični postupak protiv tog lica zbog činjenja krivičnog dela kažnjivog sa više od jedne godine zatvora; ili

3) Zaštićena osoba ne uspe da se pridržava pravila i instrukcija izdatih od strane jedinice za zaštitne, ili u drugom pogledu i načinu ne ispuni svoje obaveze iz Sporazuma.

Član 9

Poverljivost

(1) Lice koje dode u posed informacija u vezi sa obezbeđivanjem zaštitnih mera zaštićenom licu kao deo njegovog ili njenog poslovnog angažovanja treba da očuva poverljivosti/tajnost te informacije koja se treba tretirati kao službena tajna.

(2) Svaka lice opisano u paragrafu (1) ovog odeljka koje otkrije službenu tajnu na osnovu ove Uredbe u vezi sa obezbeđivanjem zaštitnih mera zaštićenoj osobi svesno ili zbog nemara, treba da bude kažnjena na osnovu važećeg krivičnih zakona.

Član 10 Međunarodna saradnja

(1) Zaštitne mere promene prebivališta zaštićenog lica mogu biti uspostavljene na osnovu međunarodnog sporazuma o recipročnosti potpisanog od strane kompetentnog tela i strane države. Kompetentni organ može podneti poverljiv zahtev za promenu prebivališta zaštićene osobe putem diplomatskih kanala za stranu državu.

(2) Zahtev ne treba da sadrži bilo kakvu informaciju koja može otkriti identitet ili lokaciju zaštićene osobe.

Član 11 Period tranzicije

(1) Tokom šezdeset (60) dana od stupanja na snagu ove Uredbe, Ministarstvo Pravde treba da i formalno uspostavi zaštitnu jedinicu na osnovu zakona na snazi.

Član 12 Sprovođenje

(1) Specijalni predstavnik Generalnog Sekretara može izdati Administrativno uputstvo za sprovođenje ove Uredbe.

Član 13 Stupanje na snagu

(1) Ova Uredba stupa na snagu na dan potpisivanja i javnog objavljivanja od strane Specijalnog predstavnika Generalnog Sekretara.

DODATAK

3

Dodatak 3

Tim stručnjaka za procenu

Džozef Paonessa, glavni inspektor, šef ogranaka u Glavnom štabu, Program za zaštitu svedoka, Odeljenje za istražne radnje, Maršal služba Sjedinjenih Država, g. Paonessa radi u Maršal službi Sjedinjenih Država (MSSD) od 1983. Sve ovo vreme on je rukovodio raznim službama za bezbednost i zaštitu svedoka. Nedavno je bio na čelu glavnog sedišta Programa za zaštitu svedoka gde je bio odgovoran za nadzor operacije zaštite svedoka u Sjedinjenim Državama. Udaljio se od MSSD-a krajem 2006, ali je nastavio da radi u ovoj oblasti kao konsultant. Od 1998. gospodin Paonessa je putovao kroz Evropu i Južnu Ameriku, držeći predavanja na konferencijama i učestvovao u drugim programima za dalji razvoj, sprovođenje i rukovođenje efikasnog programa za zaštitu svedoka. U aprilu 2006. gospodin Paonessa je od Direktora MSSD-a dobio nagradu za Istaknutost u službi, najvišu nagradu dodeljenu od strane MSSD'a, za njegov doprinos međunarodnoj zajednici inicijativa za zaštitu svedoka.

Erik Sejdl, zamenik šefa, Rakets Biro, Kancelarija okružnog tužioca okruga Njujork, Njujork. Gospodin Seidel je bio tužilac 27 godina, u lokalnoj, državnoj i federalnoj upravi. radio je kao pomoćnik tužioca Sjedinjenih Država za Južni okrug Njujorka, pomoćnik generalnog tužioca odgovoran za Snage za organizovani kriminal države Njujork i pomoćnik okružnog tužioca u Kancelariji okružnog tužioca za Bruklin gde je bio šef Biroa za organizovani kriminal, baveći se raznim istragama i sudskih postupaka uključujući organizovani kriminal, ubistva, terorizam, pravnim prevare, uličnim kriminalom, i javnom korupcijom izabranih i na funkciju imenovanih vladinih zvaničnika. U skladu sa svojim odgovornostima, sponzorisao je mnoge svedoke Programa za Bezbednost svedoka i istraživao i isprobavao mnoge slučajeve koristeći svedoke iz programa. On je takođe učestvovao u mnogim međunarodnim konferencijama u Litvaniji, Češkoj, Srbiji, Hrvatskoj i Poljskoj kao stručnjak za zaštite svedoka. Gospodin Sejdl takođe drži kurs za Organizovani kriminal, kao pomoćnik profesora na Pravnom univerzitetu Fordam u Njujorku.

Fabio Likata, sudija osnovnog Suda u Palermu, Italija. Sudija Likata je predvodio nekoliko važnijih sudskih procesa u vezi sa zločinima mafije, ucenama, kriminalnim grupama, korupcijom javnih ugovora, i u velikoj meri je radio na slučajevima u kojima je postojao aspekt bezbednosti svedoka. Kao sudija sektora "zaštitnih mera" ("misure di prevenzione"), radio je u mnogim sudskim postupcima koji su uključivali zaplene i konfiskacije velike imovine članova Koza Nostre i njenih vođa. Kao sudija za uvodna saslušanja i istrage, i vodio mnoga suđenja za organizovani kriminal (mafija, droga, korupcija, itd), izdao mnoge naloge za hapšenje i izrekao brojne kazne protiv članova organizovanog kriminala (posebno onih optuženih za udruživanje sa mafijom, ubistva, pranje novca, trgovinu drogom, ucenu, korupciju, itd) kao i u slučajevima nasilja nad ženama i deceom.

DODATAK

4

Dodatak 4 **Intervjui i terenske posete**

Sudije

Redžep Hadžimusa, predsednik, Vrhovni Sud Kosova
Karol Peralta, glavni međunarodni sudija
Esat Šala, predsednik, Okružni sud Pejë/Peć

Tužioci

Ismet Kabaši, yamenik glavnog javnog tužioca Kosova
Besim Keljmendi, tužilac, Kancelarija javnog tužioca Kosova
Fljamur Keljmendi, glavni okružni užilac, Pejë/Peć
Osman Krueziu, glavni okružni tužilac, Prishtinë/Priština

Policija

Kosovska policijska služba

Šeremet Ahmeti, zamenik policijskog komesara KPS
Nazmija Bašović, direktor, KPS Obaveštajna jedinica za kriminal
Fatos Haziri, direktor, Direkcija za organizovani kriminal KPS
Rahman Sulejmani, pomoćnik zamenika policijskog omesara

Policija UNMIK-a

Skot Anderson, zamenika policijskog komesara
Stiven Kurtis, bivši policijski komesar
Lars Finstad, direktor specijalne jedinice
Rešat Malići, pomoćnik zamenika policijskog komesara za operacije
Dejvid Moris, Kriminalna Obaveštajna jedinica CIVPOL

Jedinica za zaštitu svedoka

Aliće Berzoini, dolazeći šef, Jedinica za zaštitu svedoka
Trent Hamfi, odlazeći šef, Jedinica za zaštitu svedoka

UNMIK/ OP

Odeljenje pravde / Pravno

Aleksander Borg-Olivier, Pravni savetnik UNMIK
Anuciata Ćaravolo, bivši zamenik direktora, glavni međunarodni sudija
Stiven Ditrih, zamenik direktora, Pravno odeljenje policije UNMIK

William Irvin, šef, Odeljenje za upravljanje kaznama
Albert Moskovic, bivši direktor, OP
Ralf Stefani, šef, Odeljenje za organizovani kriminal

Ostali

Skupštinska Komisija o pravnem zakonodavstvu i okvirnim pitanjima
Bljerim Kući, zamenik ministra unutrašnjih poslova
Tio Kujs, zamenik direktora zatvora dubrava
Valjon Madžaraj, Kazneni centar Lipjan-Lipljan
Jonuz Salihaj, ministar pravde

Terenske posete

Zatvor Dubrava
Kazneni centar Lipjan/Lipljan

DODATAK

5

Delovi iz:

KONVENCIJE O SARADNJI POLICIJE JUGOISTOČNE EVROPE

Preambula

*Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Makedonija, Republika Moldavija, Rumunija i Državna zajednica Srbije i Crne Gore nadalje "Ugovorne strane",
Želeći da sarađuju po zajedničkim pitanjima bezbednosti,
Rešeni da se efektivno bore protiv graničnih pretnji javnom redu i bezbednosti i međunarodnog kriminala kroz ulazak u partnerstvo za bezbednost,
Imajući za cilj dalje intenziviranje i jačanje policijske saradnje,
Rešeni da dalje ojačaju međusobno pomoć u policijskim pitanjima,
Saglasili su se o sledećem:*

Član 10

Zaštita svedoka

- (1) Izvršne zakonske vlasti Ugovornih strana zadužene za zaštitu svedoka će direktno sarađivati u oblasti programa zaštite svedoka.
- (2) Saradnja će, naročito, uključiti razmenu informacija, pomoć u vezi logistike i preuzimanje osoba koje treba zaštititi.
- (3) Sporazum će se potpisati za svaki slučaj pojedinačnog preuzimanja osoba koje treba zaštititi, kako bi se regulisala zajednička prava i obaveze.
- (4) Osoba koje se treba zaštititi mora biti stavljena pod program zaštite svedoka Ugovorne strane koja to zahteva. Osoba koja se treba zaštititi neće biti uključena u program zaštite svedoka Ugovorne strane kojoj se predaje zahtev. Kada se primenjuju mere podrške u vezi sa zaštitom ovih osoba, primeniće se nacionalno zakonodavstvo Ugovorne strane koja pruža zaštitu.
- (5) U principu, Ugovorna strana koja predaje zahtev snosiće troškove života osobe kojoj se pruža zaštita. Ugovorna Strana koja pruža zaštitu snosiće troškove osoblje materijalnih sredstava potrebnih za zaštitu ovih osoba.
- (6) Usled ozbiljnih razloga, i posle blagovremenog obaveštavanja Ugovorne strane koja predaje zahtev, zahtevana Ugovorna strana može prekinuti mere podrške. U ovom slučaju, Ugovorna Strana će preuzeti nazad dotičnu osobu.

DODATAK

6

Program zaštite svedoka Uporedni grafikon¹

¹ Pripremljeno od strane Kancelarije pravnog savetnika, Ambasada SAD-a u Beogradu

Zemlja	Godina Uvođenja	Korisnici	Ko prijavljuje?	Ko odlučuje?	Unutrašnja realokacija	Međunarodnja Realokacija ili razmena svedoka
<u>Albanija</u>	2004	Svedoci i članovi porodice (Član 8) Saradnici i njihove porodice (Član 9)	Tužilac (Član 5 §A)	Komisije za procenu specijalnih mera zaštite svedoka i saradnici suda (Član 6)	Da (Član 10)	Obe jasno predviđene kao deo međunarodnog sporazuma (Član 22)
<u>Australija</u>	1994	Svedoci i članovi porodice, Saradnici i njihove porodice (Član 4): Vidi statutarnu definiciju "svedok" (Član 3)	Državni policijski komesar, načelnik australijske Komisije za kriminal osati organi odobreni od strane Ministra. Vidi statutarnu definiciju "odobrene vlasti" (Član 3)	Komesar Australijske Federalne policije (Član 8)	Da (Član 13)	Prihvat stranih svedoka predviđen (Član 10)
<u>Austrija</u>	1997	Pojedinci koji su pod rizikom zbog dojavljivanja informacija i koji pomažu pri rešavanju krivičnih dela organizovanog kriminala, dela protiv države, dela vezana za drogu i ekstremno ozbiljni veliki zločini	Nije pomenuto u statutu	Odeljenje 5 (BK/5), Pod odeljenje 5.4 (Biro za zaštitu svedoka) Kriminalna obaveštajna služba s (bundeskriminalamt)	Nije pomenuto u statutu	Da
<u>Bosna i Hercegovina</u>	2004	Svedoci i porodica (Član 2)	Nije pomenuto u statutu	Odeljenje za Zaštitu svedoka u sklopu Državne agencije za zaštitu i Istragu (DAZI) (Član 3)	Nije pomenuto u statutu	Prihvat stranih svedoka predviđen (Član 3)
<u>Bahami</u>	2005	Učesnici koji imaju informacije u vezi sa slučajem kao što je rečeno u Odelj. o rasporedu (ili bilo koje pitanje po kojem Ministar, posle konsultacije sa Glavnim zastupnikom i policijskim komesarom smatra da je Program potreban)	Glavni tužilac (posle konsultacije sa direktorom Javnog tužilaštva i policijskim komesarom (Deo III, Član 8 §1)	Administrativni centar (Deo III, Član 8, §1)	Nije pomenuto u statutu	Sporazumi ili memorandumi o razumevanju predviđeni (Deo III, Član 9 §2)
<u>Bugarska</u>	2005	Učesnici (npr. svedoci, osumnjičeni, optuženi), osuđena lica i osobe koje iz gore i dole navedenog proizilaze ili oni sa kojima su u bliskoj vezi. (Član 3)	Osobe u opasnosti, istražna tela, nadležni tužioc, ili direktori kaznenih objekata prijavljuju okružnom tužiocu i u fazi suđenja sudskom izveštaču koji pregleda aplikacije pre nego što odluči da li da ih preda CPFP (Član 15, par 1/2)	Savet za zaštitu Osoba u opasnosti (Član 13)	Da (Član 6)	Prihvat stranih svedoka/zahlevi stranim vladama predviđeni (Član 27)

<u>Kanada</u>	1996	Svedoci i oni koji zbog veze sa svedokom mogu zahtevati zaštitu (Odelj. 2)	Zakonski izvršni organ ili Međunarodni krivični sud/tribunalii (Odelj. 6)	Komesar snaga (Odelj. 5)	Nije pomenuto u statutu	Reciprocalni sporazumi predviđeni (Odelj. 14, par 2)
<u>Hrvatska</u>	2004	Svedoci, i "bliske osobe" (Član 36)	Glavni državni tastupnik (Član 9)	Odbor (kao što je opisano Aktom o zaštiti svedoka) (Član 8)	Da (Član 15)	Primanje/slanje svedoka predviđeno (Član 42)
<u>Republika Češka</u>	2001	Svedoci, eksperti, prevodioci, advokati, ili oni sa kojima su blisko povezani (Odelj. 2)	Policija, sudije, sržavni tužilac (Odelj. 4)	Ministarstvo unutrašnjih poslova (Odelj. 4)	Da (Odelj. 3)	Saradnja kroz sporazum predviđena (Odelj. 21)
<u>Nemačka</u>	2001	Svedoci, porodica ili njima bliske osobe (Odelj. 1)	Nije pomenuto u statutu	Jednina za zaštitu svedoka (Odelj. 2)	Nije pomenuto u statutu	Nije pomenuto u statutu
<u>Italija</u>	1991	Svedoci, saradnici, porodica ili njima bliske osobe (Poglavlje II, Član 9 [2])	Javni tužilac, ili u nekim slučajevima zamjenik okružnog javnog tužioca za borbu protiv mafije, tužilac ili šef policije, generalni direktor Odeljenja za javnu bezbednost (Poglavlje II, Član 11 [1])	Centralna komisija (Poglavlje II, Član 11 [1])	Da (Poglavlje II, Član 13 [4])	Nije pomenuto u statutu
<u>Letonija</u>	2005	(1) Svedoci, žrtve (2) osobe koje mogu uticati na osobu koja svedoči (3) osobe koje ne svedoče ali učestvuju u istrazi/arbitraži u ozbiljnim preksajima (Odelj. 4)	Strana koja svedoči: Onaj koji obavlja postupak ostale osobe: samoprijavlivanje (Odelj. 4)	Svedok: Glavni tužilac ili sud ostale osobe: šef Posebne institucije za zaštitu (Odelj. 4)	Da (Odelj. 16)	Saradnja kroz sporazum predviđena (Odelj. 16, 21)
<u>Litvanija</u>	1997	(1) Učesnici u tajnim aktivnostima (2) Učesnici u krivičnim postupcima- svedoci, žrtve, eksperti, braniloci, osumnjičeni, optuženi, osuđenici (3) Zakonski službenici i pravna administracija, tužioc, prijateljji suda, istražitelji (Član 3)	Pojedinac koji traži zaštitu (Član 12)	Izvršni organ i Administracija Prave: glavni tužilac, regionalni tužioc, ili mesni tužioc, svedoci, žrtve, eksperti, osumnjičeni, optuženi, osuđeni: gore pomenuti plus: šef policijskog Odeljenja Ministarstva unutrašnjih poslova i šef Gradskog komesarijata policije (Član 12)	Da (Član 5)	Nije pomenuto u statutu
<u>Makedonija</u>	2005	Svedoci (uključujući žrtve), saradnici u postupku, i njima bliske osobe (Član 1)	Ministarstvo unutrašnji poslova, nadležni javni tužilac ili sudija koji predaje predlog javnom tužiocu (Član 15)	Savet za zaštitu svedoka (Član 10)	Da (Član 26) (Član 30)	Saradnja kroz sporazum predviđena (Član 30) (Član 40)

<u>Crna Gora</u>	2005	Svedoci (osoba koja pruža informacije važne za krivični postupak, bez obzira na status) i osobe koje su joj bliske (Član 1) (Član 4)	Svedoci, državni sudjoci, sudije na slučaju, direktor Instituta za uvođenje krivičnih sankcija ili šef Administracije policije u vezi glavnog državnog tužioca koji predaju predlog (Član 14)	Komisija za primenu Programa zaštite svedoka (Član 6)	Da (Član 26) (Član 29)	Međunarodna realokacija i saradnja predviđena (Član 29) (Član 44)
<u>Poljska</u>	1997	Svedoci ili njima bliske osobe (Član 14)	Pojedinci koji traže zaštitu (Član 17)	Javni Tužilac (Član 17)	Da (Član 14)	Saradnja kroz međunarodni sporazum predviđena (Član 15)
<u>Rumunija</u>	2002	Svedoci, porodica, njima bliske osobe (Član 9)	Krivično istražni organ ili tužilac (Član 5)	Javni Tužilac ili Sud (Član 7)	Da (Član 12)	Međunarodna saradnja je ovlašćena (Član 24)
<u>Rusija</u>	2005	Zrtve, svedoci, privatni tužioc, osumnjičeni, eksperti, civilni zahtevaoci i branioци, zakonski zastupnici, glavni svedoci, bliski rođaci i rodbina (Član 2)	Pojedinci koji traži Zaštitu (Član 16)	Sudija, Tužilac, šef istraživačke agencije ili istražitelj koji se bavi slučajem (Član 3)	Da (Član 6)	nije eksplicitno (Član 5)
<u>Srbija</u>	2006	Učesnici na krivičnim postupcima i njima bliske osobe (Član 5)	Javni tužilac istražni sudija ili predsednika panela sudija (Član 25)	Komisija za sprovođenje programa zaštite (Član 7)	Da (Član 14)	Međunarodna saradnja predviđena (Član 39)
<u>Slovačka Republika</u>	1998	Svedoci u opasnosti, zaštićeni svedoci i njima bliske osobe (Odelj. 1)	Krivični istražitelj ili tužioc tokom krivičnih postupaka i sudije tokom suđenja (Odelj. 3)	Komisija (Odelj. 4)	Da (Odelj. 7, Par 8)	Međunarodna saradnja predviđena (Odelj. 11)
<u>Sjedinjene Države</u>	2000	Svedoci, potencijalni svedoci, porodica ili bliske osobe (Naziv 18, Pt II, Ch 224, Odelj. 3521, par [a]1)	Pomoćnik državnih tužilaca Sjedinjenih Država (Federalni tužioc)	Glavni tužilac- koji može preneti svoju nadležnost (... Odelj. 3521, par [a]1)	Da (... Odelj. 3521, par [a]1)	Nije eksplicitno pomenuto u statutu

DODATAK

7

Nacrt dopuna značajnim odredbama Zakona o krivičnom postupku i Krivičnog zakona Kosova koje dozvoljavaju sporazume o priznanju krivice¹

I. Predlog člana o zaključenim Sporazumima o priznanju krivice u Zakonu o krivičnom postupku. (Ovaj član treba da se unese u Zakon kao potpoglavlje i to da se ubaci između potpoglavlja “Podizanje optužnice” i “Potvrđivanje optužnice” jer bi to bilo najprikladnije vreme u postupku da se pregovara o priznanju krivice. ”)

Sporazum o priznanju krivice

Član ____

(1) Javni tužilac i branilac mogu u bilo koje vreme posle podizanja optužnice i pre završetka glavnog pretresa da se dogovore o uslovima pismenog priznanja krivice pod kojima optuženo lice pristaje da prizna krivicu u zamenu za:

- a) pristanak javnog tužioca da povuče neke optužbe iz optužnice;
- b) pristanak javnog tužioca da predloži blažu kaznu pred sudom; uključujući onu koja je ispod predviđenog zakonskog minimuma; ili
- c) druge obzire u interesu pravde, kao što je odustajanje od kazne kako je predviđeno članom 303 ovog Zakona.

(2) Kada optuženo lice želi da zaključi sporazum o priznanju krivice, branilac optuženog lica, ili optuženo lice ukoliko nema branioca, tražiće od tužioca preliminarni sastanak na kome treba da se započnu pregovori oko sporazuma za priznanje krivice. Ukoliko optuženo lice nema dozvolu suda da nastavi postupak dalje bez zastupnika odbrane, onda optuženo lice u svim takvim pregovorima u skladu sa članom 73.1.5, mora da zastupa branilac.

(3) Posle primanja zahteva za preliminarni sastanak, tužilac je dužan da obavesti šefa njegovog ili njenog tužilaštva, koji treba da da pismeno odobrenje za sastanak za razgovore o sporazumu o priznanju krivice, na kojima će se izjavama optuženika dati ograničeni imunitet, kako je propisano dole u stavu 5. Svi sporazumi o priznanju krivice moraju biti u pismenoj formi i odobreni od strane glavnog tužioca pre nego što budu zvanično ponuđeni optuženiku.

(4) Pismeni sporazum o priznanju krivice može sadržati odredbu da će javni tužilac u skladu sa članom 299 podneti zahtev u kojem se optuženo lice smatra “svedokom saradnikom” kao što je to određeno članom 298 ovog Zakona. Ukoliko optuženi pruži pomoć javnom tužiocu kao svedok saradnik, ili se složi da bude doušnik policije, javni tužilac će uzimajući u obzir težinu optužbi predložiti sudu blažu kaznu koja će odražavati stepen pružene pomoći i saradnje koju je optuženi pružio.

¹ Predlog odredbe je dao časni sudija Džon R. Tanhejm (John R. Tunheim) i sadrži uključene komentare i predloge Ministarstva pravde SAD-a/OPDAT (Kancelarija za podršku, razvoj i obuku tužilaca) i veće višeg nivoa sudija, tužilaca i branilaca sa Kosova koji su učestvovali na okruglom stolu koji je održan 22. marta 2007. o ranije predloženim odredbama o sporazumu o priznanju krivice.

(5) Tokom zaključivanja sporazuma o priznanju krivice prisutni su optuženi i branilac koji se moraju složiti oko uslova pismenog sporazuma pre nego što isti bude predstavljen sudu. Javni tužilac će obavestiti oštećenu stranu o zaključenom sporazumu o priznanju krivice onda kada sporazum dostigne konačnu formu. Kada oštećena strana ima zahtev za nadoknadu štete koja proizlazi iz krivičnog dela za koje se optuženi tereti u samoj optužnici, sporazum o priznanju krivice mora sadržati takođe zahteve oštećene strane, i javni tužilac tom prilikom mora obavestiti oštećenu stranu da optuženo lice traži zaključivanje sporazuma o priznanju krivice. Ukoliko se radi o imovinskom zahtevu, oštećena strana mora dobiti priliku da da izjavu sudu pre nego što sud prihvati sporazum o priznanju krivice.

(6) Sud ne učestvuje u sporazumima o priznanju krivice, ali on može u cilju sprečavanja daljeg odlaganja odrediti razuman rok za zaključenje sporazuma koji ne može biti duži od tri (3) meseca.

(7) Javni tužilac ili optuženi mogu odbaciti sporazum o priznanju krivice u svako vreme pre nego što sud prihvati taj sporazum o priznanju krivice, i predsedavajući sudija je dužan da onda zakaže glavni pretres kako je propisano u članu __ ovog Zakonu. Ukoliko javni tužilac i branilac ili optuženi ne postignu sporazum o priznanju krivice ili sud ne prihvati sporazum, izjave optuženog koje je dao za vreme preliminarnog sastanka radi dogovora o sporazumu za priznanje krivice (kako je propisano u gore navedenim stavovima 1-3) neće se prihvatiti kao dokaz na glavnom pretresu, osim za svrhe pobijanja izjava ako optuženi svedoči.

(8) U pisanom sporazumu o priznanju krivice mora da se navede svaki uslov sporazuma, mora da ga potpiše glavni javni tužilac nadležnog tužilaštva, branilac i optuženi, i mora biti obavezujući za svaku stranu. Sporazum o priznanju krivice mora najmanje da sadrži:

(a) tačke optužbe pod kojima će se okrivljeni izjasniti krivim;

(b) da li okrivljeni pristaje da saraduje;

(c) prava kojih se odriče;

(d) odgovornost okrivljenog da nadoknadi štetu oštećenoj strani i zaplenu celokupne materijalne dobiti shodno članovima 489-99 ovog Zakona.

(8.1) Sporazum o priznanju krivice može takođe uključiti i odredbu u kojoj se strane slažu o opsegu težine kazne koja treba da bude predložena od strane javnog tužioca ukoliko optuženi veoma značajno saraduje, i da ukoliko sud izrekne kaznu izvan ovog opsega na štetu jedne strane, da ta strana ima pravo da uloži žalbu na težinu izrečene kazne.

(9) Pisani sporazum o priznanju mora se predstaviti sudu na raspravi koja je otvorena za javnost, osim u slučajevima propisanim u stavu 11.

(10) Sud može zvanično prihvatiti ili odbiti sporazum o priznanju krivice u skladu sa faktorima koji su razmotreni u stavu 12. Sporazum o priznanju krivice stupa na snagu tek pošto ga sud zvanično prihvati i unese u zapisnik.

(11) Na zahtev jedne od strana, sud može naložiti da rasprava za razmatranje sporazuma o priznanju krivice bude zatvorena za javnost i može naložiti da pisani sporazum o priznanju krivice bude zapečaćen ako se optuženi složi da bude svedok saradnik. Oštećena strana ne može da prisustvuje raspravi koju je sud zatvorio za javnost po ovom stavu.

(12) Prilikom razmatranja da li da prihvati sporazum o priznanju krivice sud mora lično da ispita optuženika, njegovog ili njenog branioca i javnog tužioca, i dužan je da utvrdi da li:

- a) Optuženik shvata karakter i posledice sporazuma o priznanju krivice;
- b) Optuženi dobrovoljno zaključuje sporazum o priznanju krivice i da se odlučio na to posle dovoljnih konsultacija sa braniocem, ako optuženi ima branioca, i da optuženi ni na koji način nije bio prinuđen ili prisiljen na sporazum o priznanju krivice;
- c) Sporazum o priznanju krivice je potkrepljen činjenicama o predmetu koje su sadržane u optužnici, materijalnim dokazima koje je prezentirao tužilac radi dopune optužnice a koje je prihvatio optuženi; i svim drugim dokazima, kao što su svedočenja svedoka, koje su prezentirali tužilac ili optuženi; i
- d) Ne postoji nijedna okolnost po članu 316, stav 1 do 3 ovog Zakona.

(13) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice, sud mora da zatraži mišljenja tužioca, branioca i oštećene strane. Ukoliko je sporazum okrivljenog lica da saraduje i priznanje krivice je tajno shodno stavu 11, sud će dozvoliti oštećenoj strani da da izjavu nakon završetka saradnje okrivljenog lica, pre izricanja kazne.

(14) Ukoliko sud smatra da nisu ispunjeni svi preduslovi iz stava 12 ovog člana, sud će onda odbiti sporazum o priznanju krivice i predmet se nastavlja da se vodi pred sudom kao što je to i predviđeno ovim zakonom.

(15) Ukoliko je sud zadovoljan da su ispunjeni svi preduslovi iz stava 12 ovog člana, sud će onda prihvatiti sporazum o priznanju krivice i naložiti da se sporazum zavede u sudu. Sud je dužan da utvrdi datum kada stranke treba da podnesu svoje predloge u pogledu kazne posle čega sud izriče presudu. Međutim, ovaj datum se može odložiti da bi optuženi mogao da radi kao svedok saradnik.

(16) Pošto sud prihvati priznanje krivice i pisani sporazum o priznanju krivice, a pre izricanja presude, sud može da ne dozvoli optuženiku da se povuče iz sporazuma o priznanju krivice osim ukoliko utvrdi da je ispunjen bilo koji uslov iz stava 12. Strana koja traži da se povuče is sporazuma nosi teret dokazivanja u vidu upućivanja takvog zahteva sudu.

17. U slučaju da su odredbe ovog člana suprotne sa odredbama ovog Zakona ili Privremenog krivičnog zakona primenjuju se odredbe ovog člana.

Ostali odnosni amandmani:

Član 62.7 (nova odredba)

Prava oštećene strane da traži povraćaj ili imovinu ili nadoknadu od optuženog lica koje je zaključilo sporazum o priznanju krivice sa javnim tužiocem neće ići na štetu tog prava kao rezultat zaključivanja tog sporazuma o priznanju krivice.

Član 73.1.5 (nova odredba)

U svim slučajevima kada optuženi traži da zaključi sporazum o priznanju krivice za krivično delo za koje je predviđena zatvorska kazna u trajanju više od jedne godine, optuženog mora da zastupa branilac izuzev u slučaju kada je sud dao saglasnost da optuženi nastavi postupak bez zastupnika.

Član 301.3 (nova odredba)

Sud po prijemu zahteva od strane javnog tužioca može povući nalog kojim ovlašćuje optuženo lice da bude svedok saradnik u skladu sa članovima 298-300, i ukoliko je optuženi značajnije prekršio odredbe zaključenog sporazuma.

Član 379.1

U slučajevima kada se optuženo lice koje je svedok saradnik izjasnilo krivim shodno zaključenom sporazumu o priznanju krivice, tužilac može preporučiti sudu težinu kazne, sudsku opomenu ili neku od mogućih kazni shodno članu 41 Privremenog krivičnog zakona.

II. Nacrt dopune članu 66 Krivičnog zakona u vezi sa olakšavajućim okolnostima za izricanje blaže kazne

(3) Kada je prestupnik zaključio sporazum o priznanju krivice u skladu sa uslovima sporazuma o priznanju krivice koje je sud prihvatio po članu ____, i sporazum o priznanju krivice sadrži klauzulu o blažoj kazni, sud je dužan da izrekne meru kojom se kazna ublažava. U ovakvom slučaju, sud mora da uzme u obzir stavove tužioca, branioca, optuženika i oštećene strane u pogledu stepena ublaženja kazne, i treba da se upravlja, ali nije obavezan da postupa, saglasno ograničenjima koja su izneta u članu 67.